EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 22.7.2003
KOM(2003) 427 slutlig

2003/0168 (COD)

C5-0338/03

Förslag till

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING

om tillämplig lag för utomobligatoriska förpliktelser
(ROM II)

(framlagt av kommissionen)

SV

MOTIVERING

1. INLEDNING

1.1. Bakgrund

Enligt artikel 2 i Fördraget om Europeiska unionen skall unionen ha som mål att bevara och utveckla unionen som ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, där den fria rörligheten för personer garanteras. I detta område skall människor kunna vända sig till domstolar och myndigheter i vilken medlemsstat som helst lika lätt som i sin egen stat.

För att skapa ett område med verklig rättvisa skall gemenskapen, i enlighet med artikel 61 c och artikel 65 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, besluta om åtgärder rörande civilrättsligt samarbete i den mån de behövs för att den inre marknaden skall fungera väl. Europeiska rådet erkände vid sitt möte i Tammerfors den 15 och 16 oktober 1999[1] principen om ömsesidigt erkännande som en hörnsten i det rättsliga samarbetet inom unionen. Europeiska rådet anmodade rådet och kommissionen att senast i december 2000 anta ett åtgärdsprogram för att genomföra principen om ömsesidigt erkännande.

Kommissionens och rådets åtgärdsprogram för genomförande av principen om ömsesidigt erkännande av domar på privaträttens område[2] (antaget av rådet den 30 november 2000) klargjorde att åtgärder för harmonisering av reglerna vid lagkonflikter utgör kompletterande åtgärder som underlättar genomförandet av principen om ömsesidigt erkännande av civilrättsliga avgöranden. Vetskapen om att medlemsstaternas domstolar tillämpar samma lagvalsregler för att bestämma vilken lag som skall tillämpas på en tvist stärker förtroendet för domstolsavgöranden från andra medlemsstater och är ett nödvändigt steg mot förverkligandet av det mer långsiktiga målet med fri rörlighet för domstolsavgöranden, utan några mellanliggande kontrollförfaranden.

1.2. Komplement till andra gällande EG-instrument på den internationella privaträttens område

Detta lagstiftningsinitiativ är ett led i den harmonisering av den internationella privaträtten som pågått sedan slutet av 1960-talet. Den 27 september 1968 ingick de dåvarande sex medlemsstaterna i Europeiska ekonomiska gemenskapen en konvention om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (nedan kallad ”Brysselkonventionen”). Konventionen ingicks med stöd av artikel 220 (numera artikel 293 fjärde strecksatsen) i EG-fördraget, och bygger på tanken – som redan kommit till uttryck i EG-fördraget – att det är en förutsättning för förverkligandet av en gemensam marknad att det är lätt att få en dom från en medlemsstat erkänd och verkställd i en annan medlemsstat. Därför anges det i Brysselkonventionen vilken medlemsstats domstolar som är behöriga att avgöra en tvist med anknytning till flera länder.

Dessa domsrättsregler är dock inte tillräckliga för att garantera en tillfredsställande förutsebarhet om hur en tvist kommer att avgöras i sak. Brysselkonventionen och den s.k. Bryssel I-förordningen (som ersatte konventionen den 1 mars 2001[3]) innehåller nämligen ett

---

1 Ordförandeskapets slutsatser av den 16 oktober 1999, punkterna 28–39.

2 EGT C 12, 15.1.2001, s. 1.

3 Rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000, EGT L 12, 16.1.2001, s. 1. Förordningen ersätter Brysselkonventionen från 1968 (en konsoliderad version av konventionen har publicerats i EGT

antal alternativ som gör det möjligt för käranden att välja mellan olika domstolar. Det finns alltså en risk att en part väljer domstolarna i en viss medlemsstat enbart av det skälet att den materiella lag som kommer att tillämpas är förmånligare för parten.

Det är därför som gemenskapen sedan 1967 har strävat efter att kodifiera lagvalsreglerna. På kommissionens uppmaning hölls två expertmöten 1969. Vid dessa möten kom man fram till att det till att börja med vore lämpligt att inrikta arbetet på de frågor som direkt påverkar den gemensamma marknadens goda funktion eller närmare bestämt tillämplig lag för materiella och immateriella tillgångar, avtalsförpliktelser och utomobligatoriska förpliktelser samt rättshandlingars giltighet till formen. Den 23 juni 1972 lade experterna fram ett första utkast till konvention om tillämplig lag för avtalsförpliktelser och utomobligatoriska förpliktelser. Efter Storbritanniens, Irlands och Danmarks anslutning utvidgades arbetsgruppen 1973, vilket drog ned arbetstakten. Därför bestämdes det i mars 1978 att arbetet skulle begränsas till att omfatta endast avtalsförpliktelser, så att förhandlingarna skulle kunna slutföras inom rimlig tid. Först därefter skulle man inleda förhandlingarna om en andra konvention om utomobligatoriska förpliktelser.

I juni 1980 öppnades konventionen om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (nedan kallad ”Romkonventionen”) för undertecknande. Romkonventionen trädde i kraft den 1 april 1991.[4] Eftersom det vid tiden för Romkonventionens undertecknande saknades en adekvat rättslig grund i EG-fördraget fick den formen av en traditionell internationell traktat. Romkonventionen är emellertid ett nödvändigt komplement till Brysselkonventionen (vilket också anges i ingressen) och den jämställs därför med instrument som har antagits med stöd av artikel 293 (tidigare artikel 220) och utgör en del av gemenskapens regelverk.

Eftersom tillämpningsområdet för Brysselkonventionen och Romkonventionen skiljer sig mycket åt – den förstnämnda omfattar både avtalsförpliktelser och utomobligatoriska förpliktelser, medan den sistnämnda bara omfattar avtalsförpliktelser – kommer den föreslagna förordningen (allmänt kallad ”Rom II”) att utgöra en naturlig fortsättning på arbetet med att förenhetliga EG:s internationellt privaträttsliga regler om avtalsförpliktelser och utomobligatoriska förpliktelser.

1.3. Arbetets återupptagande under 1990-talet mot bakgrund av Maastricht- och Amsterdamfördragen

Genom artikel K 1.6 i EU-fördraget (i dess lydelse enligt Maastrichtfördraget) kom civilrättsligt samarbete att bli ett av de områden som medlemsstaterna skulle betrakta som frågor av gemensamt intresse. I resolutionen av den 14 oktober 1996 om fastställande av prioriteringar för samarbetet i rättsliga och inrikes frågor under tiden 1 juli 1996–30 juni 1998[5] angav Europeiska unionens råd sin avsikt att fullfölja de mål som fastställts av Europeiska rådet genom att under tiden 1 juli 1996–30 juni 1998 koncentrera sig på vissa frågor, bland annat ”[p]åbörjande av arbete rörande behovet och möjligheten av att införa (…) en konvention om tillämplig lag på utomobligatoriska förpliktelser”.

C 27, 26.1.1998, s. 1). Brysselkonventionen förblir i kraft i förhållandet mellan Danmark och de övriga medlemsstaterna.

4 För konventionens lydelse efter anpassningar och ändringar genom de olika tillträdeskonventionerna, med förklaringar och protokoll, se den konsoliderade versionen i EGT C 27, 26.1.1998, s. 34.

5 EGT C 319, 26.10.1996, s. 1.

Rådet riktade i februari 1998 ett frågeformulär till medlemsstaterna om ett utkast till tillämplig lag för utomobligatoriska förpliktelser. Det österrikiska ordförandeskapet anordnade fyra arbetsmöten, där svaren på frågeformuläret granskades. Det visade sig att alla medlemsstater i princip var positiva till ett instrument om tillämplig lag för utomobligatoriska förpliktelser. Samtidigt finansierade kommissionen genom Grotius-programmet ett projekt[6] från *Groupe Européen de Droit International Privé* (GEDIP), som gällde möjligheten av att införa en europeisk konvention om tillämplig lag för utomobligatoriska förpliktelser. Projektet utmynnade i ett textutkast.[7] Rådets arbetsgrupp för ”Rom II” arbetade under hela 1999, under de tyska och finländska ordförandeskapen, med både det österrikiska ordförandeskapets och Gedips utkast. En första enighet kunde nås om vissa lagvalsregler. I detta förslag till förordning har vi beaktat dem.

Genom Amsterdamfördraget, som trädde i kraft den 1 maj 1999, blev det civilrättsliga samarbetet en del av EG-politiken. Rådet (rättsliga och inrikes frågor) antog den 3 december 1998 rådets och kommissionens handlingsplan för att på bästa sätt genomföra bestämmelserna i Amsterdamfördraget om upprättande av ett område med frihet, säkerhet och rättvisa.[8] I handlingsplanen erinrar man om att principerna om rättssäkerhet och lika möjligheter att få sin sak prövad bland annat förutsätter att ”klarhet råder om vilka bestämmelser som är tillämpliga”. I punkt 40 anges sägs det: ”Följande åtgärder bör vidtas inom två år efter det att fördraget har trätt i kraft: (…) b) Ett rättsligt instrument rörande tillämplig lag på utomobligatoriska förpliktelser bör utarbetas (Rom II).”

Den 3 maj 2002 skickade kommissionen ut ett första utkast till Rom II-förordning på remiss. Utkastet hade utarbetats av Generaldirektoratet för rättsliga och inrikes frågor. Remissen väckte stort gensvar. Cirka 80 skriftliga svar kom in till kommissionen från medlemsstaterna, akademiska kretsar, näringslivet och konsumentorganisationer.[9] Den skriftliga remissen kompletterades med en utfrågning i Bryssel den 7 januari 2003. I detta förslag har vi tagit hänsyn till remissvaren.

2. FÖRSLAGET TILL EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING

2.1. Allmänt syfte: Att göra det lättare att förutse vilken lag som skall tillämpas

Syftet med detta förordningsförslag är att förenhetliga medlemsstaterna lagvalsregler för utomobligatoriska förpliktelser och därigenom fullborda harmoniseringen av den internationellt privaträttsliga regleringen av förpliktelser på privaträttens område, ett arbete som redan har kommit långt tack vare Bryssel I-förordningen och Romkonventionen från 1980.

Harmonisering av lagvalsregler, som noggrant skall skiljas från harmonisering av materiella rättsregler, syftar till att göra reglerna om vilken lag som skall tillämpas på en förpliktelse enhetliga. Denna teknik är särskilt lämplig med avseende på tvister med anknytning till flera länder, eftersom man genom att med rimlig säkerhet fastställa vilken lag som skall tillämpas

---

6 Projekt nr GR/97/051.

7 Se http://www.drt.ucl.ac.be/gedip/gedip_documents.html.

8 EGT C 19, 23.1.1999, s. 1.

9 Remissvaren till kommissionen finns på: http://europa.eu.int/comm/justice_home/news/consulting_public/rome_ii/news_summary_rome2_en.htm.

på en given förpliktelse, oavsett vid vilken domstol talan väcks, bidrar till förverkligandet av ett europeiskt område med rättvisa. Detta förslag innebär att parterna, i stället för att behöva studera de ibland mycket olika lagvalsreglerna i alla medlemsstater som eventuellt kan vara behöriga att avgöra en tvist, kan nöja sig med att studera ett enda system av lagvalsregler. Därigenom kan processkostnaderna sänkas och förutsebarheten – och därmed rättssäkerheten – ökas.

Dessa allmänna överväganden gör sig i synnerhet gällande i fråga om utomobligatoriska förpliktelser, ett område vars betydelse för den inre marknaden framgår av de instrument om särskilda frågor som har införts eller är under utarbetande (om produktansvar eller ansvar för miljöskador till exempel). Tillnärmningen av den materiella obligationsrätten befinner sig i sin linda. Trots att det finns vissa gemensamma principer är skillnaderna mellan medlemsstaterna fortfarande stora. Det gäller i synnerhet på följande områden: gränsdragningen mellan strikt ansvar och vållandeansvar; ersättning för följdskador eller skador på tredje man; ersättning för ideella skador, inklusive till tredje man; ersättning utöver den verkliga skadan i syfte att avskräcka eller bestraffa (i anglosaxisk rätt *punitive and exemplary damages*); underårigas ansvar; preskriptionstider. I samband med kommissionens remiss påpekade flera näringslivsföreträdare att dessa skillnader gör det svårare att utöva de fyra friheterna på den inre marknaden. De är medvetna om att en harmonisering av den materiella rätten inte kommer att ske inom en nära framtid och därför framhöll de lagvalsreglernas betydelse för en ökad förutsebarhet.

Av en komparativ analys av lagvalsreglerna framgår att dagens situation inte motsvarar de ekonomiska aktörernas behov av förutsebarhet. Den visar också på betydligt större skillnader än de som gällde för avtalsförpliktelser innan Romkonventionen trädde i kraft. Visserligen ger nästan alla medlemsstater företräde åt *lex loci delicti commissi*, det vill säga lagen i det land där den skadevållande händelsen ägde rum. Denna regel visar sig emellertid problematisk vid skadesituationer med spridda anknytningsmoment, det vill säga där den skadegörande handlingen företagits i ett land och skadan uppkommit i ett annat.[10] Det råder skillnader mellan de olika nationella rättsordningarna i fråga om den konkreta tillämpningen av regeln om *lex loci delicti commissi* vid utomobligatoriska förpliktelser av gränsöverskridande art. Somliga medlemsstater håller fast vid den traditionella lösningen med tillämpning av lagen i det land där den skadegörande handlingen företagits, men utvecklingen på senare tid går närmast i riktning mot tillämpning av lagen i det land där skadan har uppkommit. För en korrekt tolkning av gällande rätt i en medlemsstat räcker det inte med att veta om det är den skadegörande handlingen eller skadan som anses som avgörande. Huvudregeln måste kombineras med andra regler. Ett stigande antal medlemsstater tillåter således käranden att välja den lag som är förmånligast för honom. Andra medlemsstater låter domstolen avgöra till vilket land tvisten har den närmaste anknytningen, antingen som huvudregel eller som undantag när huvudregeln i det enskilda fallet visar sig leda till ett olyckligt resultat. Allmänt sett använder sig de flesta medlemsstater av ibland komplicerade kombinationer av dessa olika lösningar. Utöver bristen på enhetliga lösningar minskas förutsebarheten ytterligare av att endast vissa medlemsstater har kodifierat lagvalsreglerna. I andra löses frågorna undan för undan i rättspraxis och lösningarna förblir ofta osäkra, i synnerhet med avseende på särskilt reglerade skadeformer.

---

[10] Angående beaktande av sådana spridda anknytningsmoment i samband med domsrättsfrågor, se EG-domstolens domar nämnda i fotnoterna nedan.

Det råder ingen tvekan om att det i rättssäkerhetshänseende skulle innebära en betydande förbättring för de ekonomiska aktörerna och medborgarna om lagvalsreglerna i fler än femton[11] olika nationella system ersattes med en uppsättning enhetliga regler.

Lagvalsreglerna måste därefter analyseras mot bakgrund av reglerna om domstolars behörighet. Utöver huvudregeln om behörighet för domstolarna på den ort där svaranden har hemvist (artikel 2 i Bryssel I-förordningen) finns det en särskild behörighetsregel i artikel 5.3 vid skadestånd utanför avtalsförhållanden, nämligen ”domstolen i den ort där skadan inträffade”. Av EG-domstolens fasta praxis följer, att i det fall den ort där en handling har företagits, som kan medföra ett skadeståndsansvar utanför avtalsförhållanden, och den ort där denna handling orsakat en skada inte är desamma kan käranden välja mellan att väcka talan mot motparten antingen vid domstolen i skadeorten eller vid domstolen i den ort där den handling företogs som låg till grund för skadan.[12] EG-domstolen har alltså funnit att dessa två platser kan vara väsentliga anknytningsmoment vid bestämmandet av behörig domstol, eftersom båda kan vara lämpliga i bevis- och processföringshänseende, men antalet tänkbara domstolar leder inte desto mindre till en risk för *forum shopping*.

Detta förordningsförslag gör det möjligt för parterna att på förhand och med rimlig säkerhet fastställa vilken lag som skall tillämpas på ett givet rättsförhållande, i synnerhet som de föreslagna enhetliga reglerna kommer att ges en enhetlig tolkning av EG-domstolen. Därigenom bidrar förslaget till ökad rättssäkerhet och till den inre marknadens goda funktion. Förslaget är också ett led i kommissionens arbete med att främja tvistlösning utom domstol, ty det faktum att parterna har en god överblick över rättsläget underlättar förlikning.

2.2. Rättslig grund

Lagvalsregler omfattas sedan Amsterdamfördragets ikraftträdande av artikel 61 c i EG-fördraget. Med tillämpning av artikel 67 i EG-fördraget i dess ändrade lydelse enligt Nicefördraget (i kraft sedan den 1 februari 2003) skall förordningen antas enligt medbeslutandeförfarandet i artikel 251 EG-fördraget.

Artikel 65 b lyder: ”Sådana åtgärder rörande civilrättsligt samarbete med gränsöverskridande följder som skall vidtas (…) i den mån de behövs för att den inre marknaden skall fungera väl, skall omfatta: (…) främjande av förenligheten mellan tillämpliga bestämmelser i medlemsstaterna om lagkonflikter”.

Gemenskapslagstiftaren är behörig att närmare fastställa innehållet i denna artikel och har alltså ett spelrum vid avgörandet av om en åtgärd behövs för att den inre marknaden skall fungera väl. Rådet använde sig av denna möjlighet när det antog handlingsplanen från Wien[13] av den 3 december 1998 för att på bästa sätt genomföra bestämmelserna i Amsterdamfördraget om upprättande av ett område med frihet, säkerhet och rättvisa. I handlingsplanens punkt 40 c föreskrivs uttryckligen att ett ”Rom II-instrument” skall utarbetas.

En harmonisering av lagvalsreglerna bidrar till att säkerställa likabehandling mellan ekonomiska aktörer och mellan enskilda som är inblandade i en gränsöverskridande tvist inom den inre marknaden. Denna åtgärd är därför ett nödvändigt komplement till den

---

11 Eftersom Storbritannien har mer än en rättsordning rör det sig om fler än femton system.

12 EG-domstolens dom av den 30 november 1976 i mål 21/76, Handelskwekerij G. J. Bier BV mot Mines de potasse d'Alsace SA, Rec. 1976, s. 1735; svensk specialutgåva, volym III, s. 209.

13 EGT C 19, 23.1.1999, s. 1.

harmonisering av domstolars behörighet och ömsesidigt erkännande av domstolsavgöranden som redan har genomförts genom Bryssel I-förordningen. Med fler än femton olika system av lagvalsregler ställs två europeiska företag med säte i medlemsstaterna A respektive B, som väcker talan vid sina respektive domstolar i en och samma tvist mot ett företag från medlemsstat C, inför en situation, där olika lagvalsregler kommer att tillämpas. Detta kan leda till en snedvridning av konkurrensen, och en sådan snedvridning kan göra att företagen uppmuntras till *forum shopping*.

Harmoniseringen av lagvalsreglerna underlättar också genomförandet av principen om ömsesidigt erkännande av privaträttsliga avgöranden. Åtgärdsprogrammet för ömsesidigt erkännande[14] föreskriver en minskning och på längre sikt ett totalt avskaffande av de mellanliggande förfaranden som krävs för att erkänna ett utländskt domstolsavgörande. En förutsättning för ett sådant avskaffande är emellertid en hög grad av ömsesidigt förtroende mellan medlemsstaterna, vilket inte kan uppnås om inte medlemsstaternas domstolar tillämpar samma lagvalsregler.

Detta förordningsförslag faller under avdelning IV i EG-fördraget. Den avdelningen gäller inte för Danmark enligt protokollet om Danmarks ställning. Avdelning IV gäller inte heller för Storbritannien och Irland, såvida de inte väljer att delta i åtgärden enligt villkoren i protokollet som fogats till fördragen. Vid rådets (rättsliga och inrikes frågor) möte den 12 mars 1999 angav de båda länderna att de vill delta fullt ut i gemenskapens civilrättsliga samarbete. De deltog också fullt ut i rådets tillfälliga arbetsgrupp innan Amsterdamfördraget trädde i kraft.

2.3. Proportionalitets- och subsidiaritetsprinciperna

Harmoniseringen av lagvalsreglerna innebär att rättssäkerheten ökas utan att det krävs någon harmonisering av interna materiella rättsregler. Detta tillvägagångssätt respekterar alltså subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

Vad beträffar valet av lagstiftningsform anges i protokollet om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna (punkt 6) följande: ”Under i övrigt lika förhållanden bör direktiv väljas framför förordningar”. I detta fall synes en förordning vara lämpligast. Förordningsförslaget innehåller enhetliga regler om tillämplig lag. Reglerna är detaljerade, precisa och ovillkorliga och det krävs inga åtgärder från medlemsstaternas sida för att överföra dem till intern rätt. De är, med ett ofta använt engelskt uttryck, *self-executing*. Reglernas karaktär följer direkt av deras syfte, nämligen att öka rättssäkerheten i betydelsen möjligheten att förutse vilken lag som skall tillämpas på ett rättsförhållande. Om medlemsstaterna skulle ha ett manöverutrymme vid införlivandet av reglerna, skulle man återinföra den rättsosäkerhet som harmoniseringen är avsedd att undanröja. Därför krävs det en förordning för att säkerställa en enhetlig tillämpning i medlemsstaterna.

3. KOMMENTARER TILL DE ENSKILDA ARTIKLARNA

Artikel 1 – Materiellt tillämpningsområde

I likhet med Brysselkonventionen och Bryssel I-förordningen omfattar förordningen privaträttsliga förpliktelser. Det är fråga om ett autonomt EG-rättsligt begrepp som tolkats av EG-domstolen. Vi vill erinra om att Bryssel I-förordningen, Romkonventionen och den

[14] EGT C 12, 15.1.2001, s. 1.

föreslagna förordningen utgör en helhet som täcker den internationella privaträttens regler om privaträttsliga förpliktelser i allmänhet.

Förordningens tillämpningsområde täcker alla utomobligatoriska förpliktelser med undantag för dem som räknas upp i punkt 2. De utomobligatoriska förpliktelserna kan delas upp i två stora kategorier. Dels förpliktelser som härleder sig från en skadeståndsgrundande handling, dels utomobligatoriska förpliktelser som har uppstått på annat sätt. Den första kategorin omfattar typiskt sett skadestånd, medan den andra omfattar vad som i vissa rättsordningar kallas kvasideliktuella eller kvasikontraktuella förpliktelser, främst obehörig vinst och tjänster utan uppdrag (*negotiorum gestio*). Den sistnämnda kategorin behandlas i förordningens avsnitt 2. Gränsdragningen mellan avtalsförpliktelser och utomobligatoriskt skadestånd är emellertid inte exakt lika i alla medlemsstater och frågan kan uppstå vilken rättsakt som är tillämplig – Romkonventionen eller denna förordning – i en viss tvist. Det gäller till exempel i fråga om skadestånd som uppstår före eller i samband med ingående av avtal (*culpa in contrahendo*) eller vid återvinningstalan (*actio pauliana*). EG-domstolen har redan vid tolkningen av artikel 5.1 och 5.3 i Brysselkonventionen konstaterat att skadeståndsförpliktelser är subsidiära i förhållande till avtalsförpliktelser, vilka skall tolkas inskränkande.[15] EG-domstolen kommer att behöva finslipa sin analys ytterligare vid tolkningen av den här förordningen.

Förordningen skall tillämpas i alla fall där ett val måste göras mellan lagar i olika länder, det vill säga fall som i ett eller flera avseenden har anknytning till utlandet och därmed till flera rättsordningar. Enligt artikel 1.2 är följande frågor undantagna från förordningens tillämpningsområde:

a) Utomobligatoriska förpliktelser som har sin grund i familjeförhållanden och därmed jämställda förhållanden, inklusive underhållsskyldighet. Familjerättsliga förpliktelser kvalificeras i regel inte som skadeståndsförpliktelser. En skadeståndsförpliktelse kan emellertid uppstå inom ramen för ett familjeförhållande, till exempel vid talan om skadestånd för försenad betalning av underhållsbidrag. Vissa remissinstanser föreslog att sådana förpliktelser skall omfattas av förordningens tillämpningsområde. Som skäl för detta anförde de att förpliktelser av detta slag i så fall skulle regleras av undantagsbestämmelsen i artikel 3.3, som uttryckligen hänvisar till en ”accessorisk anknytning” som gör att de skulle underkastas samma lag som det underliggande familjeförhållandet. Eftersom det ännu så länge saknas harmoniserade familjerättsliga lagvalsregler på EG-nivå, förefaller det lämpligare att från förordningens tillämpningsområde utesluta utomobligatoriska förpliktelser som uppstår inom ramen för familjeförhållanden.

b) Utomobligatoriska förpliktelser som har sin grund i makars förmögenhetsförhållanden och arv och testamente. Dessa typer av förpliktelser har uteslutits av liknande skäl som de som angivits ovan i punkt a.

---

[15] Se bland annat EG-domstolens domar av den 22 mars 1983 i mål 34/82, Martin Peters Bauunternehmung GmbH mot Zuid Nederlandse Aannemers Vereniging, Rec. 1983, s. 987 (svensk specialutgåva, volym VII, s. 95), av den 17 juni 1992 i mål C-26/91, Jakob Handte & Co. GmbH mot Traitements mécano-chimiques des surfaces SA, Rec. s. I-3697 (svensk specialutgåva, volym XII, s. I-137) och av den 17 september 2002 i mål C-334/00, Fonderie Officine Meccaniche Tacconi SpA mot Heinrich Wagner Sinto Maschinenfabrik GmbH (HWS), REG 2002, s. I-7357.

c) Förpliktelser som följer av växlar, checkar, löpande skuldebrev och andra negotiabla värdepapper, i den utsträckning som förpliktelserna enligt sådana andra värdepapper följer av deras negotiabla karaktär. Punkten är identisk med artikel 1.2 c i Romkonventionen. Den återges här av samma skäl som anges i Giuliano/Lagarde-rapporten,[16] nämligen dels därför att förordningens bestämmelser inte är anpassade till denna form av förpliktelser, dels därför att Genèvekonventionerna av den 7 juni 1930 och den 19 mars 1931 redan reglerar många av dessa frågor, dels slutligen därför att denna typ av förpliktelser inte kvalificeras på ett enhetligt sätt i medlemsstaterna.

d) Personligt ansvar för delägare eller medlemmar och organ i denna egenskap för bolagets, föreningens eller den juridiska personens förpliktelser och personligt ansvar för personer som enligt lag har till uppgift att granska räkenskaper. Denna fråga kan inte skiljas från de associationsrättsliga regler som skall tillämpas på det bolag, den förening eller annan juridisk person inom vars verksamhet ansvaret har uppstått.

e) Utomobligatoriska förpliktelser mellan instiftare av en trust, *trustees* och förmånstagare till en trust. Truster utgör ett rättsinstitut av eget slag och därför bör de uteslutas från tillämpningsområdet från denna förordning på samma sätt som de har uteslutits från Romkonventionen.

f) Utomobligatoriska förpliktelser som har sin grund i en atomskada. Som skäl för detta undantag kan anges de stora ekonomiska värden och betydande statliga intressen som står på spel och staternas andel i ersättningen för atomskador inom ramen för det internationella ansvarssystem som har skapats genom Pariskonventionen av den 29 juli 1960, tilläggskonventionen i Bryssel av den 31 januari 1963, Wienkonventionen av den 21 maj 1963, tilläggskonventionen om finansiering av den 12 september 1997 och det gemensamma tillämpningsprotokollet i Wien av den 21 september 1988.

Eftersom det rör sig om undantag, skall bestämmelsen tolkas inskränkande.

Förordningen återger inte undantaget i artikel 1.2 h i Romkonventionen, som gäller bevisfrågor och processuella frågor. Det framgår klart av artikel 11 att dessa, om inte annat anges, skall avgöras enligt domstolslandets lag (*lex fori*). De bör därför inte finnas med i uppräkningen av utomobligatoriska förpliktelser som är uteslutna från förordningens tillämpningsområde.

Artikel 2 – Tillämpning av lagen i en icke-medlemsstat

Enligt artikel 2 har förordningen ”universell” karaktär, det vill säga de enhetliga lagvalsreglerna kan leda till tillämpning av såväl lagen i en medlemsstat som lagen i ett land utanför EU.

Detta är en djupt rotad princip i gällande lagvalsregler som redan återfinns i Romkonventionen, i Haagkonventionerna och i medlemsstaternas nationella lagvalsregler.

Eftersom Bryssel I-förordningen och den här förordningen kompletterar varandra är den universella karaktären nödvändig för att den inre marknaden skall fungera väl. Därigenom kan man undvika en snedvridning av konkurrensen mellan de rättssökande i gemenskapen. Även

---

[16] Förklarande rapport till konventionen om tillämplig lag för avtalsförpliktelser, EGT C 282, 31.10.1980, s. 1.

om Bryssel I-förordningen i första rummet skiljer mellan fall där svaranden är hemmahörande i en medlemsstat och fall där han är hemmahörande i en icke-medlemsstat,[17] reglerar förordningen inte desto mindre såväl fall som bara har anknytning till gemenskapen som fall med internationell anknytning. Först och främst kan det förenklade erkännande- och verkställighetsförfarandet användas för alla domstolsavgöranden från en medlemsstat vilka omfattas av Bryssel I-förordningens tillämpningsområde. Det spelar därvidlag ingen roll enligt vilken lag – lagen i en medlemsstat eller tredje land – avgörandet har meddelats. Vad därefter beträffar bestämmelserna om domstols behörighet är Bryssel I-förordningen tillämplig också om svaranden har hemvist utanför EG. Detta gäller om tvisten omfattas av en bestämmelse om exklusiv behörighet,[18] om domstolens behörighet bygger på en prorogationsklausul,[19] om domstolens behörighet bygger på att svaranden har gått i svaromål[20] eller vid litispendens[21]; rent allmänt föreskrivs i artikel 4.2 att om svaranden inte har hemvist i en medlemsstat kan en kärande som har hemvist i en medlemsstat, oavsett nationalitet, åberopa de bestämmelser om domstols behörighet som gäller där. Av samtliga dessa bestämmelser följer att Bryssel I-förordningen är tillämplig såväl på fall som endast har anknytning till gemenskapen som fall med anknytning till länder utanför gemenskapen.

Man måste alltså se till att rättssökande i gemenskapen behandlas lika och det även i fall som inte enbart har anknytning till gemenskapen. Med fler än femton olika system av lagvalsregler ställs två europeiska företag med säte i medlemsstaterna A respektive B, som väcker talan vid sina respektive domstolar i en och samma tvist mot ett företag från en icke-medlemsstat, inför en situation, där olika lagvalsregler kommer att tillämpas. Detta kan – liksom i de rena ”EG-fallen” – leda till en snedvridning av konkurrensen.

Dessutom är gränsdragningen mellan tvister inom och utom gemenskapen konstlad. Hur skall man till exempel kvalificera en tvist som till att börja med endast omfattar en person i en medlemsstat och en person i en icke-medlemsstat, men som sedan kommer att implicera flera medlemsstater därför att personen hemmahörande i gemenskapen vänder sig till sin försäkringsgivare i en annan medlemsstat eller därför att den tvistiga fordran överlåts? Med tanke på hur sammanflätade de ekonomiska förbindelserna är på den inre marknaden kan en tvist alltid komma att få inslag av gemenskapskaraktär.

De erfarenheter från den praktiska tillämpningen som kommissionen har tagit del av i samband med remissförfarandet från rättstillämpare – domare och advokater – visar på att den internationella privaträtten i allmänhet och lagvalsreglerna i synnerhet uppfattas som ett mycket komplicerat ämnesområde. Det skulle bli ännu mer komplicerat om den här lagstiftningsåtgärden ledde till en dubblering av källorna till lagvalsreglerna och om rättstillämparna i framtiden, utöver de enhetliga EG-reglerna, vore tvungna att tillämpa särskilda nationella regler i fall som inte har anknytning till gemenskapen. Förordningens universella karaktär är alltså ett sätt att uppnå målet med rättssäkerhet och att uppfylla de åtaganden som EU har gjort om en lättillgänglig lagstiftning.

---

17 Artikel 2.1.
18 Artikel 22.
19 Artikel 23.
20 Artikel 24.
21 Artikel 27.

Artikel 3 – Huvudregler

Artikel 3 innehåller huvudreglerna för att bestämma tillämplig lag för utomobligatoriska förpliktelser som härleder sig från en skadeståndsgrundande handling. Artikeln gäller alla förpliktelser som inte omfattas av någon av specialreglerna i de följande artiklarna.

Vid den närmare utformningen av *lex loci delicti commissi*-regeln har kommissionen vägletts dels av rättssäkerhetens krav, dels av en strävan att göra en avvägning mellan skadevållarens och den skadelidandes intressen. De lösningar som har valts motsvarar också den senaste utvecklingen av medlemsstaternas lagvalsregler.

Punkt 1 – Huvudregel

Artikel 3.1 innehåller huvudregeln, nämligen tillämpning av lagen i det land där den direkta skadan uppkom eller kan uppkomma. I de flesta val innebär detta lagen i det land där den skadelidande har sin vanliga vistelseort. Orden ”kan uppkomma” framhäver att förordningen, i likhet med artikel 5.3 i Bryssel I-förordningen, även omfattar rättsliga åtgärder avsedda att förebygga skada, till exempel förbudstalan.

Den eller de platser där eventuella följdskador uppkommer är inte relevanta vid bestämmandet av tillämplig lag. Vid en trafikolycka skall till exempel den direkta skadan anses ha uppkommit på olycksplatsen, oavsett om eventuella ekonomiska eller ideella skador uppkommer i ett annat land. EG-domstolen har redan angivit, vid tolkningen av Brysselkonventionen, att ”den ort där skadan inträffade (…) inte omfattar den ort där den skadelidande har lidit en ekonomisk följdskada på grund av en omedelbar skada som har uppkommit och har lidits i en annan konventionsstat”.[22]

Regeln innebär att man vid skador som uppkommer i flera länder måste tillämpa lagarna i alla de berörda länderna, i likhet med den teori om *Mosaikbetrachtung* som förekommer i tysk rätt.

Förordningen följer den senaste utvecklingen på lagvalsområdet i medlemsstaterna. Eftersom flera medlemsstater inte har kodifierat sina regler kan man inte ge ett klart svar för alla de nuvarande fler än femton rättsordningarna, men anknytningen till skadeorten har valts av de medlemsstater som på senare tid har kodifierat sina regler. Regeln gäller i Nederländerna, Storbritannien och Frankrike, men även i Schweiz. I Tyskland, Italien och Polen kan den skadelidande välja denna lag som ett av flera alternativ.

Regeln i artikel 3.1 uppfyller kravet på rättssäkerhet. Den skiljer sig från den regel som valdes i utkastet till konvention från 1972, där man som huvudregel valde anknytningen till lagen i den ort där skadan (*fait dommageable*) inträffade. Av EG-domstolens praxis framgår att begreppet ”skada” i detta sammanhang täcker både den skadevållande handlingen (*fait générateur*) och själva skadan (*dommage*). Även om en sådan regel uppfyller de särskilda behoven när det gäller domstols behörighet, gör den det inte möjligt för parterna att med rimlig säkerhet förutse vilken lag som skall tillämpas i deras fall.

Regeln svarar också mot behovet av att göra en rimlig avvägning mellan parternas intressen. Kommissionen har inte som huvudregel valt den för den skadelidande förmånligaste lösningen som består i en rätt för denne att välja den förmånligaste lagen. Vi anser att en

---

[22] EG-domstolens dom av den 19 september 1995 i mål C-364/93, Antonio Marinari mot Lloyds Bank plc och Zubaidi Trading Company, REG 1995, s. I-2719.

sådan lösning skulle gå längre än den skadelidandes berättigade förväntningar och återinföra ett element av rättsosäkerhet som skulle strida mot det allmänna syftet med förordningen. Regeln i artikel 3 är således en kompromiss mellan två ytterlighetspositioner, nämligen tillämpningen av lagen där den skadevållande handlingen begicks å ena sidan och en valmöjlighet för den skadelidande å den andra.

Artikel 3.1, som bygger på en objektiv anknytning mellan skadan och den tillämpliga lagen, ger, slutligen, också uttryck för den moderna synen på skadeståndsansvaret. Man strävar inte längre, som under första hälften av förra seklet, efter en bestraffning av ett felaktigt beteende. Tonvikten ligger numera på skadeståndets reparativa funktion, vilket framgår av att strikt ansvar är på frammarsch i förhållande till vållandeansvar.

Däremot kan det visa sig olämpligt att tillämpa huvudregeln i fall där anknytningen till det land där skadan uppkom endast är slumpmässig. Därför innehåller de följande punkterna undantag från huvudregeln i särskilda fall.

Punkt 2 – Skadevållaren och den skadelidande har sin vanliga vistelseort i samma land

Punkt 2 innehåller en specialregel för det fall att den person vars ansvar görs gällande och den skadelidande har sin vanliga vistelseort i samma land. I så fall skall lagen i det landet tillämpas. Detta är en bestämmelse vars motsvarighet finns i nästan alla medlemsstater, antingen som en specialregel eller som en konkretisering i rättspraxis av regeln om närmaste anknytning. Bestämmelsen uppfyller parternas berättigade förväntningar.

Punkt 3 – Allmänt undantag och accessoriskt anknytningsmoment

I likhet med artikel 4.5 i Romkonventionen föreskriver punkt 3 ett allmänt undantag, vars syfte är att skapa viss flexibilitet och tillåta domstolen att anpassa den strikta regeln till det enskilda fallet, så att det blir möjligt att tillämpa lagen i det land till vilket rättsförhållandet har den starkaste anknytningen.

Eftersom denna bestämmelse gör att det blir något svårt att förutse vilken lag som blir tillämplig, skall bestämmelsen tillämpas endast i undantagsfall. Erfarenheterna av tillämpningen av 1980 års Romkonvention, som börjar med att ställa upp presumtionsregler, har visat att domstolarna i vissa medlemsstater har en tendens att direkt använda sig av undantagsregeln och söka efter den lag som har den starkaste anknytningen, utan att först pröva presumtionsreglerna.[23] Det är därför som bestämmelserna i artikel 3.1 och 3.2 i förordningen har utformats som fasta regler och inte enbart som presumtionsregler. För att framhålla att bestämmelsen verkligen är av undantagskaraktär krävs det enligt punkt 3 att förpliktelsen dessutom har en ”väsentligt närmare anknytning” till ett annat land.

Andra meningen i punkt 3 ger anvisningar till domstolen för det fall det finns ett tidigare rättsförhållande mellan parterna. Det är en faktor som kan tas i beaktande vid fastställandet av huruvida det finns en väsentligt närmare anknytning till ett annat land än det som anvisas av huvudreglerna. Den lag som gäller för det tidigare rättsförhållandet skall dock inte tillämpas automatiskt, utan domstolen har ett spelrum vid avgörandet av om det finns en väsentlig anknytning mellan den tillämpliga lagen och det tidigare rättsförhållandet.

---

[23] Se angående denna fråga avsnitt 3.2.5 i *Grönbok om omvandling av 1980 års Romkonvention om tillämplig lag för avtalsförpliktelser till ett gemenskapsinstrument och dess revidering i samband därmed* (nämnd ovan).

Det tidigare rättsförhållandet kan bland annat bestå i ett avtal som har anknytning till den skadeståndsgrundande handlingen i fråga. Denna bestämmelse är av särskilt intresse för de medlemsstater vilkas rättsordningar gör det möjligt att kumulera kontraktuellt och utomobligatoriskt ansvar mellan samma parter. Texten är tillräckligt flexibel för att domstolen skall kunna ta hänsyn till också ett avtalsförhållande som endast planerats, till exempel om avtalsförhandlingarna har avbrutits eller om avtalet har annullerats, eller ett familjeförhållande. Denna bestämmelse leder till att en enda lag tillämpas på parternas samtliga rättsförhållanden. Därigenom respekteras parternas berättigade förväntningar samtidigt som kravet på god processekonomi tillfredsställs. På ett mer juridiskt-tekniskt plan minskar bestämmelsen de problem som kan uppstå genom att ett och samma rättsförhållande kvalificeras som avtalsrättsligt i en medlemsstat och som skadeståndsrättsligt i en annan, innan en självständig kvalificering har gjorts i EG-domstolens praxis. Samma resonemang gäller för följderna av avtals ogiltighet, som redan specialregleras i artikel 10.1 e i Romkonventionen. Eftersom vissa medlemsstater har reserverat sig mot den artikeln kan systemet med en accessorisk anknytning göra det möjligt att undanröja problemen med tillämpning av två olika instrument.

Om det tidigare rättsförhållandet består i ett konsument- eller anställningsavtal och om avtalet innehåller ett val till förmån för lagen i ett annat land än det där konsumenten har sin vanliga vistelseort, där den anställde vanligtvis utför sitt arbete eller, i undantagsfall, där det verksamhetsställe genom vilket den anställde anställdes är beläget, kan bestämmelsen inte leda till att den svagare avtalsparten berövas det skydd denne erbjuds genom den lag som skulle vara tillämplig om den accessoriska anknytningen inte kom till användning. Förordningen innehåller ingen uttrycklig bestämmelse om detta, eftersom kommissionen anser att detta implicit följer av skyddsreglerna i Romkonventionen. Syftet med artiklarna 5 och 6 i Romkonventionen skulle nämligen kunna förfelas om det accessoriska anknytningsmomentet skulle innebära att parternas lagval för utomobligatoriska förpliktelser är tillåtet, trots att det, åtminstone delvis, skulle vara otillåtet att göra samma lagval för avtalet.

Artikel 4 – Produktansvar

Genom artikel 4 införs en särskild regel för utomobligatoriska förpliktelser till följd av skada som vållas av en produkts skadebringande egenskaper. Begreppen ”produkt” och ”produkt med säkerhetsbrister” i artikel 4 bör ges samma innebörd som i artiklarna 2 och 6 i direktiv 85/374/EEG. [24]

Direktiv 85/374/EEG har tillnärmat medlemsstaternas materiella bestämmelser vad gäller strikt ansvar, det vill säga ansvar utan vållande. Direktivet innebär dock inte en total harmonisering, ty det tillåter medlemsstaterna att välja mellan olika alternativ. Dessutom inverkar direktivet inte på nationell lagstiftning om vållandeansvar, som den skadelidande alltid kan välja att åberopa, och det omfattar bara vissa typer av skador. Tillämpningsområdet för specialregeln i artikel 4 är alltså vidare än den i direktiv 85/374/EEG, för den omfattar också anspråk inför domstol som grundas på rent nationella bestämmelser om produktansvar, det vill säga även sådana som inte bygger på direktivet.

[24] Rådets direktiv 85/374/EEG av den 25 juli 1985 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om skadeståndsansvar för produkter med säkerhetsbrister, EGT L 210, 7.8.1985, s. 29 (svensk specialutgåva, område 15, volym 6, s. 239), i dess ändrade lydelse enligt direktiv 1999/34/EG av den 10 maj 1999, EGT L 141, 4.6.1999, s. 20.

Lagvalsregeln för produktansvar måste, utöver parternas berättigade förväntningar, ta hänsyn till det stora antalet tänkbara anknytningsmoment (tillverkarens säte, tillverkningsorten, den första saluföringsorten, var den skadelidande har köpt produkten, den skadelidandes vanliga vistelseort), som naturligtvis påverkas av den internationella handelns utveckling, ökande turism och ökad rörlighet för personer och varor inom EU. Att som enda anknytningsmoment välja den plats där den direkta skadan inträffade är inte lämpligt. Den lag som då blir tillämplig kan visa sig sakna relevant anknytning till det enskilda fallet och vara helt omöjlig att förutse för tillverkaren, utan att för den skull ge ett adekvat skydd åt den skadelidande.[25]

De länder som har särskilda regler om produktansvar har därför vanligtvis valt en lösning, där flera anknytningsmoment måste finnas till samma land för att lagen i det landet skall bli tillämplig. Det är också det tillvägagångssätt som valts i 1973 års Haagkonvention om produktansvar, som har trätt i kraft för fem medlemsstater.[26] Enligt artikel 25 i förordningen skall den konventionen förbli i kraft i förhållandet mellan de stater som har ratificerat den när förordningen träder i kraft. 1973 års konvention fastställer tillämplig lag för tillverkare, distributörer och reparatörer enligt följande kriterier, fördelade eller kombinerade på ett komplicerat sätt: platsen för skadan, den skadelidandes vanliga vistelseort, tillverkarens säte, den plats där produkten har köpts.

Vi är väl medvetna om de särskilda hänsyn som måste tas på detta område, men förordningsförslagets utgångspunkt är ändå att regeln inte får vara onödigt komplicerad.

Enligt artikel 4 tillämpas i princip lagen i det land där den skadelidande har sin vanliga vistelseort. En förutsättning är dock att produkten har saluförts i det landet med den ansvariga personens samtycke. Om samtycke saknas, tillämpas lagen i det land där den ansvariga personen har sin vanliga vistelseort. Artikel 3.2 (gemensam vanlig vistelseort) och 3.3 (den allmänna undantagsbestämmelsen) är också tillämpliga.

Denna enkla och förutsebara regel är särskilt väl anpassad till ett område där antalet uppgörelser utanför domstol är mycket stort, i synnerhet därför att försäkringsgivare ofta blandas in. Artikel 4 gör ändå en skälig avvägning mellan de olika intressena. På grund av villkoret att produkten måste ha saluförts i det land där den skadelidande har vanlig vistelseort för att den lagen skall bli tillämplig, skapas god förutsebarhet för tillverkaren, som har kontroll över sitt distributionsnät. Bestämmelsen uppfyller också den skadelidandes legitima intresse, i synnerhet som han i de flesta fall har köpt en produkt som lagligen saluförts i hans hemland.

Om den skadelidande har köpt produkten i ett annat land än det där han har sin vanliga vistelseort, till exempel under en resa, måste man skilja mellan två tänkbara fall. I det första fallet köper han eller hon en produkt i utlandet som också saluförs i hemlandet, exempelvis för att utnyttja ett erbjudande. I sådana fall är tillverkaren medveten om att hans verksamhet kan komma att underkastas bestämmelserna i det landet och enligt artikel 4 skall lagen i det landet tillämpas, vilket båda parter kan förutse.

I det andra fallet har den skadelidande köpt en produkt i utlandet som inte lagligen saluförs i hans hemland. I sådana fall förväntar sig ingen av parterna tillämpning av lagen i det land där den skadelidande har sin vanliga vistelseort. Det krävs då en subsidiär regel. De två

---

[25] Ett exempel: En tysk turist köper en fransktillverkad vara på en flygplats i Rom, tar med sig den till Afrika, där varan exploderar och skadar honom.

[26] Spanien, Finland, Frankrike, Nederländerna och Luxemburg. Konventionen har också trätt i kraft för Norge, Slovenien, Kroatien, Makedonien och Jugoslavien.

anknytningsmoment som fördes fram under remissförfarandet var dels landet där skadan uppkom, dels det land där den person vars ansvar görs gällande har sin vanliga vistelseort. Eftersom konsumtionsvaror är så pass rörliga har kommissionen valt den andra lösningen. Vi ansåg att skadeortens lag varken uppfyller rättssäkerhetskraven eller behovet av att skydda den skadelidande.

Bestämmelsen i artikel 4 tillgodoser inte bara parternas förväntningar, utan uppfyller också Europeiska unionens mer allmänna mål om att skydda konsumenters hälsa och säkerhet och att bibehålla rättvisa konkurrensvillkor på marknaden. Genom att alla aktörer på en viss marknad underkastas samma säkerhetsnormer kan tillverkare i länder med en lägre skyddsnivå inte ”exportera” denna lägre skyddsnivå till andra länder. Detta ger ett generellt incitament till innovationsverksamhet och vetenskaplig och teknisk utveckling.

Med uttrycket ”person vars ansvar görs gällande” avses inte nödvändigtvis tillverkaren av slutprodukten; det kan också röra sig om den som framställer en råvara eller en komponent, en mellanhand eller säljaren i sista led. För övrigt kan varje person som importerar en produkt till gemenskapen under vissa omständigheter anses ansvarig för produktsäkerhet i lika hög grad som tillverkaren.[27]

Artikel 5 – Otillbörlig konkurrens

Artikel 5 innehåller ett självständigt anknytningsmoment för talan om skadestånd till följd av otillbörlig konkurrens.

Reglerna om otillbörlig konkurrens syftar till att skydda rättvisa konkurrensförhållanden genom att ålägga alla marknadsaktörer att följa samma spelregler. Reglerna avser bland annat handlingar som påverkar efterfrågan (till exempel vilseledande framställningar eller tvång), handlingar avsedda att störa konkurrenter (till exempel störningar av leveranser till en konkurrent, att locka över anställda från en konkurrent, bojkotter av olika slag) eller handlingar som utnyttjar en konkurrents goodwill (till exempel skapande av förväxlingsrisk och utnyttjande av en annan näringsidkares goda renommé). Dagens konkurrensrätt har till syfte att skydda såväl konkurrenter (horisontell funktion) som konsumenter och allmänhet (vertikal funktion). I en modern lagstiftning om lagvalsregler måste man ta hänsyn till dessa konkurrensrättens syften.

Artikel 5 avser alltså att skydda marknaden i allmänhet, att skydda konkurrenters intressen och att skydda konsumenternas kollektiva och allmänna intressen (till skillnad från att skydda en enskild konsuments individuella och specifika intressen). Begreppet kollektiva intressen är hämtat från ett antal EG-direktiv om konsumentskydd, främst direktiv 98/27/EG av den 19 maj 1998,[28] varigenom det infördes en rätt för konsumentorganisationer att väcka talan om förbudsföreläggande. Det innebär dock inte att begreppet endast avser talan som väcks av konsumentorganisationer. På grund av konkurrensrättens tre funktioner påverkar i stort sett varje tillfälle av otillbörlig konkurrens även konsumenternas kollektiva intressen, oavsett om talan väcks av en konkurrent eller en organisation. Däremot gäller artikel 5 också talan om förbudsföreläggande som väcks av konsumentorganisationer. Förordningen ligger därmed i linje med EG-domstolens senaste praxis om Brysselkonventionen. Enligt EG-domstolen skall Brysselkonventionen tolkas så att ”en talan som en konsumentskyddsorganisation väcker vid

---

27 Jfr. artikel 3.2 i ovannämnda direktiv 85/374/EEG.

28 Europaparlamentets och rådets direktiv 98/27/EG av den 19 maj 1998 om förbudsföreläggande för att skydda konsumenternas intressen, EGT L 166, 11.6.1998, s. 51.

domstol i förebyggande syfte, som innebär att en näringsidkare skall förbjudas att, i avtal med enskilda, använda sig av villkor som har konstaterats vara oskäliga avser skadestånd utanför avtalsförhållanden i den mening som avses i artikel 5.3 i [konventionen]".[29]

En jämförelse av medlemsstaternas internationella privaträtt tyder på att det råder stor samstämmighet om att tillämpa lagen i det land som påverkas av det konkurrensbegränsande handlandet. Detta uppnås genom en närmare precisering av huvudregeln om *lex loci delicti*, det vill säga genom ett särskilt anknytningsmoment i detta avseende (Österrike, Spanien, Nederländerna och även Schweiz), och är också i linje med rekommendationerna i en övervägande del av doktrinen och från *Ligue internationale du droit de la concurrence* i fråga om marknadsföring.[30] I dagsläget råder dock en viss osäkerhet, särskilt i länder där man i rättspraxis inte har haft anledning att närmare uttala sig om den exakta innebörden i *lex loci delicti*-regeln. Införandet av en enhetlig lagvalsregel på detta område gör det med andra ord lättare att förutse hur domstolarna kommer att döma.

Enligt artikel 5 tillämpas lagen i det land där "konkurrensförhållandena eller konsumenternas kollektiva intressen påverkas eller kan påverkas", det vill säga den marknad där konkurrenterna försöker locka kunder. Denna bestämmelse svarar mot de skadelidandes förväntningar, eftersom det i allmänhet är den lag som reglerar deras ekonomiska verksamhet som därigenom anvisas. Men framför allt innebär bestämmelsen att alla ekonomiska aktörer på en marknad garanteras likabehandling. Konkurrensrätten har till syfte att skydda en marknad; den har ett makroekonomiskt syfte. Möjligheten till skadestånd har endast en subsidiär funktion sett till det övergripande målet att skapa en väl fungerande marknad.

Vid bedömningen av inverkan på marknaden är den allmänna uppfattningen i doktrinen att hänsyn endast skall tas till direkta och väsentliga verkningar av otillbörlig konkurrens. Detta är särskilt viktigt i internationella förhållanden, eftersom konkurrensbegränsande agerande ofta påverkar flera marknader och att flera länders lag måste tillämpas.

Behovet av en specialregel på området ifrågasätts ibland, med motiveringen att den skulle leda till samma resultat som huvudregeln i artikel 3. Den skada som skall ersättas skulle inte gå att skilja från den snedvridning av konkurrensen som gör att konkurrensrätten blir tillämplig. Det är visserligen sant att de båda ofta sammanfaller rent geografiskt, men det råder ingen automatik i detta avseende. Man kan till exempel fråga sig var skadan uppkommer när två företag från stat A agerar på marknaden B. Dessutom är de supplerande anknytningsmomenten (gemensam vanlig vistelseort och undantagsregeln) i allmänhet inte anpassade till detta område.

Punkt 2 gäller fall där otillbörlig konkurrens riktar sig mot en särskild konkurrent, till exempel genom att dennes anställda otillbörligt lockas över, mutbrott, industrispionage, röjande av affärshemligheter eller uppmuntran till avtalsbrott. Det är inte helt uteslutet att handlingar av detta slag kan ha negativ inverkan på en viss marknad, men det rör sig om situationer som framför allt kan betecknas som "bilaterala". Det saknas därför anledning att beröva den skadelidande möjligheten att åberopa bestämmelserna i artikel 3 om gemensam vanlig vistelseort eller den allmänna undantagsregeln. Denna bestämmelse är i linje med den senaste utvecklingen av den internationella privaträtten. En liknande bestämmelse finns i

---

[29] EG-domstolens dom av den 1 oktober 2002 i mål C-167/00, Verein für Konsumenteninformation mot Karl Heinz Henkel, REG 2002, s. I-8111.

[30] Resolution antagen vid kongressen i Amsterdam i oktober 1992, publicerad i *Revue internationale de la concurrence* 1992 (nr 168), s. 51; preciseras bör att resolutionen också förespråkar harmonisering av de materiella reglerna på området.

artikel 4.2 i en nederländsk lag från 2001 och i artikel 136.2 i en schweizisk lag. I tysk rättspraxis har man valt samma lösning.

Artikel 6 – Kränkning av privatlivet eller personlighetsskyddet

Förordningen bygger på en uppfattning som är allmänt accepterad av medlemsstaternas rättsordningar, nämligen att kränkningar av privatlivet och personlighetsskyddet, i synnerhet ärekränkning via massmedier, tillhör kategorin utomobligatoriska förpliktelser och inte personlighetsrätten (utom när det gäller namnskydd).

I Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna finns det särskilda bestämmelser om privatlivets helgd å ena sidan och yttrande- och informationsfriheten (som även innefattar pressfriheten och mediernas mångfald) å den andra. EU-institutionerna och medlemsstaterna är skyldiga att respektera dessa grundläggande friheter. Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna har gett viktiga riktlinjer för hur dessa båda principer skall förenas vid ärekränkning. Även om internationella konventioner har bidragit till att i viss utsträckning göra medlemsstaternas bestämmelser om pressfrihet mer lika varandra, återstår det inte desto mindre skillnader i den konkreta utformningen av pressfriheten. För berörda kretsar är det alltså fortfarande mycket viktigt att kunna förutse vilken lag som blir tillämplig på deras verksamhet.

En analys av medlemsstaternas lagvalsregler visar inte bara på stora skillnader, utan också en hög grad av rättsosäkerhet. Det saknas ibland lagfästa regler och i flera medlemsstater saknas rättspraxis som kan fastställa den närmare innebörden i de allmänna reglerna.[31] I övriga medlemsstater beaktas en rad olika anknytningsmoment: utgivarens säte eller den plats där alstret har utgivits eller publicerats (Tyskland och Italien, med valmöjlighet för den skadelidande); den plats där alstret har spridits eller kommit till tredje mans kännedom (Belgien, Frankrike, Luxemburg); den plats där den skadelidande är känd, vilket antas vara dennes vanliga vistelseort (Österrike). En del medlemsstater ger den skadelidande möjlighet att välja (Tyskland, Italien) eller tillämpar skadeortens lag om lagen på den plats där den skadevållande handlingen ägde rum inte ger rätt till skadestånd (Portugal). Den lösning som har valts i Storbritannien skiljer sig starkt från de andra medlemsstaternas. Man skiljer mellan alster som har spridits i Storbritannien och i utlandet. I det första fallet är det endast lagen på spridningsorten som äger tillämpning. I det andra fallet tillämpar domstolarna lagen på spridningsorten och domstolslandets lag kumulativt (*double actionnability rule*). Denna sistnämnda regel har till syfte att skydda den inhemska pressen, som inte kan fällas av engelsk domstol om det saknas föreskrifter i engelsk rätt.[32]

Mot bakgrund av de många olika lösningarna och den osäkerhet som råder i dagsläget kommer en harmonisering av lagvalsregeln på EG-nivå att öka rättssäkerheten.

Vad beträffar innehållet i en enhetlig regel måste man även ta hänsyn till bestämmelserna om domstols behörighet i Bryssel I-förordningen. Enligt EG-domstolens domar i målen Mines de Potasse d'Alsace (se ovan) och Fiona Shevill[33] kan den skadelidande väcka talan om

---

31 Danmark, Finland, Grekland, Irland (läran om *the proper law of the tort*), Nederländerna, Spanien och Sverige.

32 En del av den engelska doktrinen tycks emellertid ifrågasätta att denna regel även omfattar kränkning av privatlivet (*invasion of privacy*).

33 EG-domstolens dom av den 7 mars 1995 i mål C-68/93, Fiona Shevill, Ixora Trading Inc., Chequepoint SARL och Chequepoint International Ltd mot Presse Alliance SA., REG 1995, s. I-415.

skadestånd antingen vid domstolarna i det land där utgivaren av publikationen är etablerad, och dessa domstolar är då behöriga att ersätta hela skadan, eller vid domstolarna i varje land där publikationen har spridits och där den drabbade personen gör gällande att han kränkts, varvid dessa sistnämnda domstolar endast är behöriga att pröva de skador som vållats i det landet. Med andra ord, om den skadelidande väljer att väcka talan vid en domstol i en stat där publikationen har spridits, kommer domstolen att tillämpa sin egen rätt med avseende på skador som har uppstått i den staten. Om den skadelidande i stället väcker talan vid domstolen på den ort där utgivaren är etablerad är den domstolen behörig att pröva hela skadan: skadan i det landet kommer att avgöras enligt *lex fori*, medan domstolen kommer att tillämpa de olika utländska lagar som blir aktuella om den skadelidande har begärt ersättning för skada i andra länder.

På grund av de praktiska svårigheterna med att tillämpa flera länders lag i ett visst fall föreslog kommissionen i sitt utkast till förordningsförslag från maj 2002 att lagen i det land där den skadelidande har sin vanliga vistelseort borde tillämpas. Detta förslag rönte emellertid stark kritik under remissförfarandet. Det anfördes bland annat att det inte alltid är lätt att fastställa var kända personer har sin vanliga vistelseort. Ett annat argument var att kombinationen av behörighets- och lagvalsreglerna skulle kunna leda till en situation där domstolarna i det land där utgivaren har säte måste döma utgivaren till skadestånd med tillämpning av lagen i den skadelidandes hemland, trots att alstret är helt förenligt med gällande bestämmelser i utgivningslandet och trots att inget exemplar har spridits i den skadelidandes hemland. Kommissionen har tagit intryck av kritiken och ändrat förslaget.

Enligt artikel 6 i förslaget skall tillämplig lag på kränkningar av privatlivet eller personlighetsskyddet fastställas enligt reglerna i artikel 3, vilket leder till att lagen i det land där den direkta skadan har uppkommit skall tillämpas, såvida inte parterna är hemmahörande i samma land eller tvisten har närmare anknytning till ett annat land.

I den ovannämnda Fiona Shevill-domen har EG-domstolen redan haft anledning att uttala sig om vad som är skadeorten vid ärekränkning genom pressen. Domstolen fann att det är ”där publikationen spridits och där den drabbade påstår sig ha utsatts för ett angrepp på sitt rykte”. Det är på den ort en publikation sprids som den kommer till tredje mans kännedom och det är där som personens rykte riskerar att drabbas. Denna lösning överensstämmer med den skadelidandes berättigade förväntningar, utan att för den skull ignorera mediernas intressen. Det bör tilläggas att det en publikation anses ha spridits i ett land endast om den har distribuerats för kommersiella syften där.

Kommissionen har också tagit intryck av de farhågor som pressen och vissa medlemsstater har gett uttryck för när det gäller följande situation: En domstol i medlemsstat A ser sig tvungen att fälla en utgivare, också hemmahörande i A, med tillämpning av lagen i medlemsstaten B eller tredje lands lag, trots att publikationen är helt förenlig med gällande regler i A. Kritikerna har framhållit att tillämpningen av lagen i stat B skulle kunna strida mot författningens bestämmelser om pressfrihet i stat A. Kommissionen har, med hänsyn till hur känsligt ämnet är och de inte obetydliga konstitutionella skillnader som fortfarande råder mellan medlemsstaterna, ansett det lämpligt att uttryckligen ange i artikel 6 att den lag som utpekas av artikel 3 skall sättas åt sidan till förmån för *lex fori* när den visar sig vara oförenlig med domstolslandets grundläggande principer i fråga om pressfrihet.

Det förefaller inte lämpligt att låta den lag som anvisas i artikel 6.1 reglera frågan om huruvida och under vilka omständigheter den skadelidande kan tvinga utgivaren att publicera en korrekt version av fakta och utöva replikrätt. Därför anges det i punkt 2 att replikrätt och

liknande frågor regleras enligt lagen i det land där programföretaget eller tidningsutgivaren är etablerad.

Artikel 7 – Miljöskador

Artikel 7 innehåller en särskild regel för skadeståndsansvar vid miljöskador. I linje med den senaste materiellträttsliga utvecklingen omfattar bestämmelsen såväl skada på egendom och person som på själva miljön, dock under förutsättning att det är en följd av mänsklig verksamhet.

Harmonisering på EU-nivå och internationell nivå är av särskild betydelse på detta område på grund av miljökatastrofers potentiellt gränsöverskridande konsekvenser. De instrument som hittills har antagit handlar främst om materiell rätt eller om domstols behörighet, men inte om harmonisering av lagvalsregler. Dessutom avser de bara vissa slags gränsöverskridande föroreningar. Trots den gradvisa tillnärmningen av den materiella rätten, inte bara inom gemenskapen, finns det fortfarande betydande skillnader. Det gäller exempelvis i fråga om vilka skador som kan ersättas, preskriptionsfrister, garanti- och försäkringsordningar, organisationers talerätt och skadeståndens storlek. Frågan om tillämplig lag är fortfarande av största betydelse.

En undersökning av lagvalsreglerna visar att de skiljer sig mycket åt. Även om *lex fori* och lagen på den ort där den farliga verksamheten utövas har viss betydelse, inte minst i internationella konventioner, är det skadeortens lag (Frankrike, Storbritannien, Spanien, Japan, Schweiz, Rumänien, Turkiet, Québec) och olika varianter av valmöjligheter för den skadelidande (Tyskland, Österrike, Italien, Tjeckien, Jugoslavien, Estland, Turkiet, 1974 års nordiska miljöskyddskonvention, konventionen av den 19 december 1967 mellan Tyskland och Österrike om de störningar som Salzburgs flygplats orsakar i Tyskland) som är vanligast. Haagkonferensen har i sitt arbetsprogram skrivit in utarbetandet av en internationell konvention om gränsöverskridande miljöskador, och arbetet hittills tyder på att skadeorten kommer att tillmätas stor vikt, även om den skadelidandes valmöjlighet också anses ha stora fördelar.

Regeln i artikel 7 innebär först och främst tillämpning av huvudregeln i artikel 3.1, vilket leder till att lagen på den plats där miljöskadan har uppkommit skall tillämpas, samtidigt som den skadelidande kan välja lagen där den skadevållande händelsen inträffade.

Skadeortens lag stämmer överens med de senaste målen för miljöskyddslagstiftning, som bygger på strikt ansvar. Detta främjar också en förebyggande politik, som gör att operatörer i länder med låg miljöskyddsnivå måste ta hänsyn till den högre nivån i grannländerna. Det minskar operatörers intresse av att flytta verksamhet till länder med låg miljöskyddsnivå. Regeln bidrar därigenom till en allmän höjning av miljöskyddsnivån.

Att enbart tillämpa lagen på skadeorten skulle emellertid betyda att en skadelidande i ett land med låg miljöskyddsnivå inte skulle komma i åtnjutande av den högre skyddsnivån i grannländerna. Mot bakgrund av EU:s mer allmänna miljöskyddsmål måste man inte bara respektera den skadelidandes berättigade förväntningar, utan också bedriva en lagstiftningspolitik som bidrar till att höja den allmänna nivån på miljöskyddet, i synnerhet eftersom de som vållar miljöskador, till skillnad från vid andra skadevållande handlingar, vanligtvis drar ekonomisk nytta av den skadliga verksamheten. Att enbart tillämpa skadeortens lag skulle i själva verket kunna uppmuntra en operatör att placera sin anläggning vid gränsen och släppa ut föroreningar i en flod och utnyttja den mindre stränga lagstiftningen

i ett grannland. En sådan bestämmelse skulle strida mot de underliggande skälen bakom den materiella europeiska miljörätten och dess princip om att förorenaren skall betala.

Därför kan den skadelidande enligt artikel 7 även åberopa lagen i det land där den skadevållande händelsen inträffade. Det blir alltså den skadelidande och inte domstolen som skall avgöra vilken lag som är förmånligast. Frågan om vid vilken tidpunkt under förfarandet som den skadelidande måste utnyttja valmöjligheten får avgöras enligt de processrättsliga bestämmelserna i domstolslandet; varje medlemsstat har ju bestämmelser om när det inte längre är möjligt att göra nya yrkanden.

Ett ytterligare problem vid skadeståndsansvar för miljöskador är den nära kopplingen till de offentligrättsliga ordnings- och säkerhetsföreskrifter som en operatör måste följa. En fråga som ofta diskuteras är vad som händer när en verksamhet är tillåten och följer föreskrifterna i stat A (som till exempel tillåter en viss nivå av miljöfarliga utsläpp), men vållar skada i stat B där samma verksamhet inte är tillåten (och där utsläppen överstiger den tillåtna nivån). Enligt artikel 13 skall domstolen då kunna ta hänsyn till det faktum att skadevållaren har följt gällande föreskrifter i verksamhetslandet.

Artikel 8 – Immaterialrättsintrång

Artikel 8 innehåller specialregler för utomobligatoriska förpliktelser som följer av immaterialrättsintrång, ett begrepp som även omfattar intrång i industriellt rättsskydd. I skäl 14 preciseras att immaterialrätten omfattar upphovsrätt, närstående rättigheter, rätt *sui generis* (av eget slag) i fråga om databasskydd och industriellt rättsskydd.

Immaterialrättsintrång var en av de frågor som debatterades intensivt under kommissionens remissförfarande. I många av svaren erinrade man om att det redan finns en universellt erkänd princip, nämligen tillämpning av lagen i det land där skydd påkallas (*lex loci protectionis*), den princip som 1886 års Bernkonvention för skydd av litterära och konstnärliga verk och 1883 års Pariskonvention om industriell äganderätt grundar sig på. Regeln, som även kallas för ”skyddslandsprincipen” eller ”territorialitetsprincipen”, tillåter varje land att tillämpa sin egen lag på immaterialrättsintrång som äger rum i landet: intrång i industriellt rättsskydd regleras av lagen i det land där patentet har utfärdats, varumärket har registrerats eller mönstret/bruksmönstret deponerats; i fråga om upphovsrätt tillämpar domstolarna lagen i det land där intrånget har skett. Därigenom understryks att rättigheterna i varje land existerar oberoende av varandra.

Den allmänna regeln i artikel 3 förefaller inte vara förenlig med immaterialrättens särskilda krav. Två metoder att komma till rätta med detta diskuterades under förarbetena. Den första metoden bestod i att helt och hållet undanta immateriella rättigheter från förordningens tillämpningsområden, antingen genom ett uttryckligt undantag i artikel 1 eller genom artikel 25 där förbehåll görs för gällande internationella konventioner. Den andra metoden innebär att en specialregel införs. Det var den metod som kommissionen till slut valde genom artikel 8.

I artikel 8.1 fastslås att skyddslandsprincipen skall gälla för immaterialrättsintrång inom ramen för nationell lagstiftning eller internationella konventioner.

Punkt 2 gäller intrång i industriellt rättsskydd som införts genom EG-bestämmelser, till exempel gemenskapsvarumärket, gemenskapens formskydd och andra eventuella framtida rättigheter som gemenskapspatentet om vilket kommissionen den 1 augusti 2000 antog ett

förslag till rådsförordning[34]. Eftersom ”skyddslandet” i detta fall är hela gemenskapen, regleras de utomobligatoriska förpliktelser som behandlas i detta förslag till förordning direkt av gemenskapsrätten, som gäller i hela gemenskapen. I fråga om intrång där gemenskapstexten i den precisa frågan varken innehåller någon materiell regel eller någon särskild lagvalsregel finns det i artikel 8.2 i förslaget till förordning en kompletterande regel, enligt vilken den lag som skall tillämpas är lagen i den medlemsstat där intrånget i en rättighet som omfattas av gemenskapens immaterialrätt har ägt rum.

Artikel 9 – Tillämplig lag för utomobligatoriska förpliktelser till följd av annat än en skadeståndsgrundande händelse

Samtliga medlemsstaters rättsordningar erkänner förpliktelser som inte uppstår enligt avtal, men som inte heller är skadeståndsförpliktelser. I alla medlemsstater förekommer betalningar som sker av misstag eller att en person utför en tjänst åt en annan person som därigenom undgår person- eller sakskada.

Eftersom detta slags förpliktelser skiljer sig betydligt från skadeståndsförpliktelser, har vi beslutat att ägna dem ett eget avsnitt.

För att ta hänsyn till skillnaderna mellan rättsordningarna på detta område måste man undvika en juridiskt-teknisk terminologi. I förordningen talas om ”utomobligatoriska förpliktelser till följd av annat än en skadeståndsgrundande händelse”. De flesta medlemsstater gör också en uppdelning i underkategorierna återbetalning av felaktigt utbetalda belopp (*condictio indebiti*) och obehörig vinst å ena sidan och tjänster utan uppdrag (*negotiorum gestio*) å den andra. Både den materiella rätten och lagvalsreglerna är i full utveckling i flertalet medlemsstater, vilket leder till en betydande rättsosäkerhet. Vid utformningen av en enhetlig lagvalsregel måste man ta hänsyn till de materiellträttsliga skillnaderna. Svårigheten ligger i att undvika regler som är alltför detaljerade – och därmed inte kan tillämpas i en medlemsstat där den materiella rätten inte skiljer mellan de olika tänkbara situationerna – och samtidigt undgå att regeln blir så allmänt hållen att dess användbarhet kan ifrågasättas. I artikel 9 försöker vi undvika båda dessa ytterligheter genom specifika regler för de båda underkategorierna obehörig vinst respektive tjänster utan uppdrag och samtidigt lämna tillräckligt med spelrum för domstolarna att anpassa bestämmelserna till den nationella rättsordningen.

Ett accessoriskt anknytningsmoment (punkt 1) är av särskild betydelse på detta område, till exempel när en fullmäktig överskrider sin befogenhet eller när en person infriar en annan persons förpliktelser. Därför har detta anknytningsmoment upphöjts till huvudregel. Förpliktelsen har i själva verket en så nära koppling till det tidigare rättsförhållandet mellan parterna att det är önskvärt att hela rättsförhållandet underkastas samma lag. Precis som vid tillämpningen av det allmänna undantaget i artikel 3.3 avser uttrycket ”tidigare rättsförhållande” främst förhållanden innan avtal har ingåtts och ogiltiga avtal.

Punkt 2 tar hänsyn till parternas berättigade förväntningar när de har sin vanliga vistelseort i samma land.

Punkt 3 handlar om obehörig vinst som uppstår utan att det finns något tidigare rättsförhållande mellan parterna. I sådana fall är den utomobligatoriska förpliktelsen underkastad lagen i det land där vinsten har uppstått. Det rör sig om en traditionell bestämmelse som också återfinns i Gedips utkast och i schweizisk lag.

---

[34] EGT C 337 E, 28.11.2000, s. 278.

Tjänster utan uppdrag behandlas i punkt 4. Där skiljs mellan åtgärder som kan betecknas som hjälp å ena sidan och andra åtgärder som kan betecknas som inblandning i andras angelägenheter å den andra. Hjälpen består i ett enstaka och exceptionellt ingripande som vidtas av gestor. Denne förtjänar ett särskilt skydd eftersom han har tagit initiativ till att hindra skada. Därför har vi som anknytningsmoment valt den plats där den egendom eller den person som har räddats befinner sig. I fråga om inblandning i andra angelägenheter är det faktum att någon företar något med annans angelägenheter, till exempel betalning av annans skuld, ett skäl för att skydda huvudmannen. Den tillämpliga lagen är därför som regel lagen i det land där huvudmannen har sin vanliga vistelseort.

Punkt 5 innehåller, i likhet med artikel 3.3 första meningen, en undantagsbestämmelse.

För att inte flera länders lag skall bli tillämplig på samma tvist anges det i punkt 6 att utomobligatoriska förpliktelser som följer av immaterialrättsintrång inte skall omfattas av den här artikelns tillämpningsområde, utan att alla sådana förpliktelser regleras i artikel 8. Obehörig vinst som har uppstått till följd av ett immaterialrättsintrång regleras alltså av samma lag som intrånget.

Artikel 10 – Lagval genom avtal

Punkt 1 i artikeln tillåter parterna att, efter det att tvisten har uppstått, välja vilken lag som skall tillämpas på det utomobligatoriska rättsförhållandet. Förordningen är härvidlag i linje med den senaste utvecklingen inom den internationella privaträtten, som går mot att i allt högre grad ta hänsyn till partsautonomin,[35] även om möjligheten till lagval kommer att utnyttjas mer sällan än vad som sker i samband med avtalsförpliktelser. Därför bygger regeln, i motsats till vad som är fallet i Romkonventionen, på objektiva anknytningsmoment.

Däremot tar man inte hänsyn till partsautonomin i samband med immateriella rättigheter, eftersom det inte är lämpligt med avseende på sådana rättigheter.

I likhet med artikel 3 i Romkonventionen föreskrivs det att lagvalet måste vara uttryckligt eller med rimlig säkerhet framgå av omständigheterna. Eftersom förordningen inte tillåter lagval på förhand, saknas det anledning att införa specialbestämmelser till skydd för en svagare part.

I punkt 1 klargörs också att parternas val inte får vara till men för tredje mans rätt. Det klassiska exemplet är en försäkringsgivares förpliktelse att betala försäkringstagarens skadestånd.

Punkt 2 innehåller en begränsning av partsautonomin. Bestämmelsen bygger på artikel 3.3 i Romkonventionen och blir tillämplig när alla andra omständigheter (utom valet av tillämplig lag) har anknytning till ett annat land än det land vars lag parterna har valt. I praktiken avses fall som rör helt interna förhållanden i en medlemsstat och som endast omfattas av förordningens tillämpningsområde därför att parterna har gjort ett lagval. I sådana fall åsidosätts inte parternas lagval, men lagvalet påverkar inte tillämpningen av tvingande regler i den lag som utan ett sådant val skulle ha varit tillämplig.

---

[35] Som exempel kan nämnas artikel 6 i den nederländska lagen av den 11 april 2001 och 42 § i tyska EGBGB.

I artikeln avses med ”tvingande regel” inhemska tvingande regler (i motsats till vad som avses i artikel 12, som avser internationellt tvingande regler). Det rör sig alltså om regler som inte kan avtalas bort, i synnerhet sådana som avser att skydda en svagare avtalspart. Inhemska tvingande regler är inte per automatik tvingande i internationella sammanhang. De skall alltså skiljas både från grunderna för rättsordningen i domstolslandet (*ordre public*) i artikel 21 och från sådana internationellt tvingande bestämmelser som avses i artikel 12.

Punkt 3 är en utvidgning genom analogi av den begränsning som föreskrivs i punkt 2. Den blir tillämplig när alla andra omständigheter utom valet av tillämplig lag har anknytning till två eller flera medlemsstater. Syftet är detsamma, nämligen att förhindra parterna från att undandra sig tillämpningen av tvingande EG-rättsliga regler genom att välja lagen i ett tredje land.

Artikel 11 – Den tillämpliga lagens räckvidd

Artikel 11 anger tillämpningsområdet för den lag som anvisas i artiklarna 3–10 i förordningen (*lex causae*). Artikeln innehåller en uppräkning av de frågor som regleras av den lagen. Medlemsstaternas regler är inte helt enhetliga: medan vissa frågor, till exempel förutsättningarna för ansvar, normalt regleras av den tillämpliga lagen, finns det andra, till exempel om preskriptionstid, bevisbörda och uppskattning av skadan, som även kan prövas enligt *lex fori*. I likhet med artikel 10 i Romkonventionen räknar artikel 11 upp vilka spörsmål som skall bedömas enligt *lex causae*.

Artikel 11 syftar till att ge *lex causae* så stor räckvidd som möjligt, i linje med det allmänna rättssäkerhetssyftet. Artikel 11 återger vissa av bestämmelserna i artikel 10 i Romkonventionen.

a) ”Förutsättningarna för och omfattningen av ansvaret, inklusive fastställandet av vilka personer som kan hållas ansvariga sina handlingar”: Uttrycket ”förutsättningarna för ansvaret” hänför sig till de objektiva kriterierna för skadeståndsansvar. Särskilt avses härmed huruvida ansvaret är strikt eller grundar sig på vållande, vad som utgör vållande, till exempel huruvida underlåtenhet kan utgöra vållande, orsakssambandet mellan handlingen och skadan, fastställandet av vilka personer som kan hållas ansvariga och så vidare. Uttrycket ”omfattningen av ansvaret” avser lagstadgade begränsningar av ansvaret, inklusive ansvarstak, och, när det finns flera skadevållare, varje skadevållares bidrag till skadeståndet.

b) ”Grunder för ansvarsfrihet, begränsning av ansvar och fördelning av ansvar”: Det rör sig här om ansvarets subjektiva element. Bland ansvarsfrihetsgrunderna kan nämnas *force majeure*, nödvärn, tredje mans vållande och den skadelidandes medverkan. Här under faller också något som fortfarande förekommer i vissa länder, nämligen att skadeståndstalan mellan makar inte kan upptas till prövning. Vidare omfattas också det fallet att skadevållaren inte blir ansvarig gentemot vissa personer.

c) ”Förekomsten och arten av ersättningsgilla skador”: Detta omfattar fastställandet av vilken typ av skador som kan leda till skadeståndsansvar och vilka skador som är ersättningsgilla, till exempel personskada, sakskada, ideell skada, miljöskador och allmän förmögenhetsskada.

d) ”De åtgärder som domstolen kan vidta för att förhindra skadan eller för att bringa den att upphöra eller för att ersätta skadan, dock endast inom ramen för de befogenheter som tillkommer domstolen enligt dess processuella regler”: Härmed avses sätten för att reparera skadan, det vill säga huruvida skadan skall ersättas in natura eller i form av skadestånd, hur skadan kan förebyggas eller bringas att upphöra, till exempel genom interimistiska åtgärder, utan att domstolen för den skull är tvungen att vidta åtgärder som inte existerar i domstolslandets processrätt.

e) ”Uppskattning av skada i den mån sådan uppskattning regleras av rättsregler”: Om *lex causae* innehåller regler om värdering eller annan uppskattning av skadan, skall dessa följas av domstolen.

f) ”Möjligheten att överföra rätten till skadestånd”: Detta omfattar arv eller överlåtelse av rätten till skadestånd. I fråga om arv är det *lex causae* som reglerar spörsmålet huruvida skadeståndstalan kan väckas av den skadelidandes arvingar för skada som drabbat den skadelidande.[36] Vid överlåtelse skall frågan om fordran överhuvudtaget går att överlåta[37] och förhållandet mellan överlåtaren och gäldenären avgöras enligt *lex causae*.

g) ”Vilka personer som har rätt till ersättning för skada som de personligen lidit” skall också avgöras av *lex causae*. Det gäller främst frågan huruvida en annan person än den som ”direkt” lidit skada kan erhålla ersättning för skada som han drabbats av ”indirekt”, som en följd av den skada som drabbat den ursprungliga skadelidande. Denna skada kan vara ideell, till exempel det lidande som en närståendes död innebär, eller ekonomisk, till exempel den ekonomiska skada som kan drabba barn och make till en avliden person.

h) ”Ansvar för andra personers handlingar”: Här under faller alla fall där *lex causae* föreskriver att en person ansvarar för andras handlingar. Begreppet omfattar bland annat föräldrars ansvar för sina barns handlingar och annat principalansvar (till exempel arbetsgivares ansvar för arbetstagares vållande).

i) ”Olika sätt att få förpliktelserna att upphöra, samt preskription och andra rättighetsförluster som följer av utgången av en frist, däribland när fristen börjar löpa, när fristen kan avbrytas och när fristen tillfälligt upphör att löpa”: *Lex causae* reglerar bland annat när en rätt utsläcks om den inte gjorts gällande under en viss i lag bestämd tidsrymd.

Artikel 12 – Internationellt tvingande regler

Artikeln har samma lydelse som motsvarande artikel i Romkonventionen.

I en nyligen meddelad dom (Arblade) gav EG-domstolen för första gången en definition av internationellt tvingande regler, nämligen sådana ”nationella bestämmelser vars iakttagande har ansetts så avgörande för skyddet av den politiska, sociala eller ekonomiska ordningen i den berörda medlemsstaten att det stadgas att dessa bestämmelser skall gälla för alla personer som befinner sig inom denna medlemsstats territorium och för alla rättsförhållanden

---

[36] Det är självklart att den prejudiciella frågan om vem som är arvinge skall bedömas enligt den successionsrätt som var tillämplig på den skadelidande.

[37] Detta följer redan av artikel 12.2 i Romkonventionen.

lokaliserade till denna medlemsstat".[38] Internationellt tvingande regler är speciella på det viset att domstolen inte ens tillämpar sina lagvalsregler för att avgöra vilken lag som skall tillämpas på ett rättsförhållande och för att avgöra om den lagen eventuellt är stötande för rättsuppfattningen i domstolslandet,[39] utan domstolen tillämpar de interna rättsreglerna direkt.

Enligt punkt 2 får domstolen tillämpa domstolslandets internationellt tvingande regler. I Arblade-domen påpekas dock att tillämpningen av domstolslandets internationellt tvingande regler på förhållanden inom gemenskapen måste vara förenlig med de grundläggande friheterna på den inre marknaden.[40]

Punkt 1 avser utländska internationellt tvingande regler. Domstolarna har ett vidsträckt manöverutrymme när det gäller att tillerkänna sådana regler verkan eller inte, beroende på reglernas art, syfte och följderna av deras tillämpning; en förutsättning för att tillämpa dem är dock att de har en nära anknytning till rättsförhållandet. Tyskland, Luxemburg och Storbritannien har utövat sin rätt att reservera sig mot motsvarande artikel i Romkonventionen (artikel 7.1). Kommissionen anser emellertid – i likhet med majoriteten av dem som lämnat synpunkter under remissförfarandet – att det saknas anledning att utesluta möjligheten att åberopa utländska internationellt tvingande regler, eftersom den har tillgripits endast i yttersta undantagsfall i det förgångna.

Artikel 13 – Ordnings- och säkerhetsbestämmelser

Om lagen i det land där den skadevållande handlingen har företagits inte är tillämplig, skall domstolen enligt artikel 13 i förordningen ta hänsyn till gällande ordnings- och säkerhetsbestämmelser på den plats och vid den tidpunkt då den skadevållande handlingen företogs.

Artikeln bygger på liknande bestämmelser i Haagkonventionerna om tillämplig lag rörande trafikolyckor (artikel 7) respektive produktansvar (artikel 9). Liknande regler finns i nästan alla medlemsstaters internationella privaträtt, antingen genom uttryckligt lagstadgande eller enligt rättspraxis.

Regeln i artikel 13 grundas på att skadevållaren skall iaktta gällande ordnings- och säkerhetsbestämmelser i det land där han handlar, oavsett vilken lag som i övrigt gäller för de skadeståndsrättsliga följderna av hans handlingar. Dessa regler måste också tas i beaktande vid fastställandet av ansvar. Att man beaktar den utländska lagen skall skiljas från att den är tillämplig: domstolen skall bara tillämpa den lag som utpekas av lagvalsregeln, men den skall beakta den andra lagen som ett rättsfaktum, till exempel – vid fastställandet av skadeståndsbeloppet – för att avgöra hur grovt vållandet är och skadevållarens goda eller onda tro.

---

38 EG-domstolens dom av den 23 november 1999 i förenade målen C-369/96 och C-376/96, brottmål mot Jean-Claude Arblade och Arblade & Fils SARL och Bernard Leloup, Serge Leloup och Sofrage SARL, REG 1999, s. I-8453.

39 Detta är den metod som används när *ordre public*-förbehållet i artikel 22 åberopas.

40 I punkt 31 i domen påpekar EG-domstolen att det faktum att nationella bestämmelser kvalificeras som internationellt tvingande "medför inte att fördragets bestämmelser inte skall iakttas beträffande dessa" och att det enligt gemenskapsrätten kan tas hänsyn till "de skäl som ligger till grund för en sådan nationell lagstiftning enbart genom att det beviljas ett undantag från de gemenskapsrättsliga friheter som uttryckligen föreskrivs i fördraget och i förekommande fall på grund av [att] de utgör tvingande hänsyn av allmänintresse".

Artikel 14 – Direkt talan mot skadevållarens försäkringsgivare

Artikel 14 fastställer vilken lag som skall tillämpas vid avgörandet av huruvida den skadelidande kan väcka direkt talan mot skadevållarens försäkringsgivare. Den föreslagna bestämmelsen bygger på en skälig avvägning mellan de olika berörda personernas intressen. Den skyddar den skadelidande som ges en valmöjlighet, samtidigt som valmöjligheten är begränsad till de två lagar som försäkringsgivaren rimligen kan förvänta sig skall vara tillämpliga, nämligen den lag som tillämpas på den utomobligatoriska förpliktelsen (*lex causae*) eller den lag som är tillämplig på försäkringsavtalet.

Under alla omständigheter skall räckvidden för försäkringsgivarens förpliktelser avgöras enligt den lag som är tillämplig på försäkringsavtalet.

I likhet med artikel 7 om miljöskador har artikeln getts en avfattning som gör det möjligt att undanröja tveksamhet för det fall att den skadelidande inte har utövat sin valfrihet.

Artikel 15 – Subrogation och flera skadevållare

Artikeln är identisk med artikel 13 i Romkonventionen.

Den gäller bland annat förhållandet mellan försäkringsgivare och skadevållare vid avgörande av om försäkringsgivaren har regressrätt gentemot skadevållaren.

Bestämmelsen gäller även förpliktelser som har infriats av en av flera solidariskt betalningsskyldiga skadevållare.

Artikel 16 – Giltighet till formen

Artikel 16 bygger på artikel 9 i Romkonventionen.

Även om formkrav spelar en mycket liten roll för uppkomsten av utomobligatoriska förpliktelser, kan det dock inte uteslutas att en sådan förpliktelse skulle kunna uppkomma eller utsläckas genom en ensidig rättshandling från någon av parterna.

För att främja giltigheten hos sådana rättshandlingar föreskrivs det i artikel 16 (i likhet med artikel 9 i Romkonventionen) att rättshandlingen är giltig till formen om den uppfyller formkraven i den lag som gäller för den utomobligatoriska förpliktelsen eller formkraven i lagen i det land där rättshandlingen företogs.

Artikel 17 – Bevisbördan m.m.

Artikel 17 är identisk med artikel 14 i Romkonventionen.

Bevisbördefrågor, inklusive eventuella presumtionsregler, är underkastade den lag som är tillämplig på den utomobligatoriska förpliktelsen. Detta är ett viktigt klargörande eftersom bevisfrågor som regel hör till processrätten och regleras av *lex fori*.

Punkt 2 behandlar tillåtna bevismedel för de rättshandlingar som avses i artikel 16. Punkten avser inte bevisning om rättsfakta, som också regleras av domstolslandets lag. Bestämmelsen bygger på samma, mycket generösa system, som finns i artikel 14.2 i Romkonventionen, nämligen alternativ tillämpning av domstolslandets lag eller den lag som styr rättshandlingen i fråga.

Artikel 18 – Jämställande med en stats territorium

Artikel 18 avser sådana fall där ett eller flera anknytningsmoment i förordningens lagvalsregler kan härledas till områden utanför nationell jurisdiktion.

Det förslag som kommissionen lade fram i remissunderlaget i maj 2002 innehöll en särskild lagvalsregel. En av svårigheterna med den regeln var att den täckte så många olika situationer. Det är inte säkert att samma regel är lämplig till exempel för en fartygssammanstötning på öppna havet, för en elektrisk apparat som exploderar eller för avtalsförhandlingar som bryter samman under pågående flygning och för förorening som orsakas av ett fartyg på öppna havet.

Synpunkterna från berörda kretsar har gjort kommissionen medveten om att den föreslagna bestämmelsen alltför ofta skulle innebära att lagen i länder med bekvämlighetsflagg blev tillämplig, vilket strider mot allmänna målsättningar för gemenskapens lagstiftningspolitik. Flera remissinstanser ifrågasatte värdet av en bestämmelse som, när två eller flera lagar blir aktuella (till exempel vid en kollision), bara hänvisar till principen om närmaste anknytning.

I stället för en specialregel innehåller artikel 18 en definition av ”en stats territorium”. Denna lösning kan motiveras med att den rimliga avvägning mellan motstående intressen som förordningens lagvalsregler är avsedda att åstadkomma måste garanteras även när flera anknytningsmoment kan härledas till områden som inte är underkastade någon stats suveränitet. Därför gäller huvudregeln i artikel 3 och de speciella lagvalsreglerna.

Definitionerna i texten är hämtade från artikel 1 i den nederländska lagen av den 11 april 2001 om lagvalsregler för förpliktelser som har uppstått genom otillåtna handlingar.

Artikel 19 – Jämställande med vanlig vistelseort

Artikeln klargör vad som avses med ”vanlig vistelseort” för ett bolag, en förening och andra juridiska personer och även för fysiska personer som bedriver verksamhet som egenföretagare inom fria yrken eller affärsverksamhet.

Förordningsförslaget skiljer sig generellt från Bryssel I-förordningen genom att vi inte har valt hemvist som kriterium, utan det vagare begreppet vanlig vistelseort; detta är en allmänt erkänd princip i fråga om lagvalsregler.

Vad beträffar företag, föreningar och andra juridiska personer går det inte att kopiera bestämmelsen i artikel 60 i Bryssel I-förordningen, där det anges att ett företag eller annan juridisk person anses ha hemvist i orten för dess stadgeenliga säte, huvudkontor eller huvudsakliga verksamhet. Detta skulle inte garantera att det går att förutse vilken lag som blir tillämplig.

Därför föreskrivs det i artikel 19.1 att ett bolag, en förening eller en annan juridisk person anses ha sin vanliga vistelseort där det huvudsakliga verksamhetsstället är beläget. Punkt 1 andra meningen föreskriver dock att om den händelse som har givit upphov till den utomobligatoriska förpliktelsen har begåtts eller skadan har uppstått i samband med verksamheten vid en filial, agentur eller annat verksamhetsställe, skall det verksamhetsstället anses som vanlig vistelseort. Denna bestämmelse har samma syfte som artikel 5.5 i Bryssel I-förordningen, nämligen att ta hänsyn till parternas berättigade förväntningar.

I punkt 2 fastställs vanlig vistelseort för fysiska personer som bedriver verksamhet som egenföretagare inom fria yrken eller affärsverksamhet. I sådana fall skall affärsstället anses som den vanliga vistelseorten.

Artikel 20 – Återförvisning är utesluten

Artikeln är identisk med artikel 15 i Romkonventionen.

Enligt artikel 20 är återförvisning (*renvoi*) utesluten. Denna lösning har valts för att inte minska den förutsebarhet som är det huvudsakliga syftet bakom förordningens lagvalsregler. När de enhetliga lagvalsreglerna pekar ut en tillämplig lag avses alltså de materiella rättsreglerna i den lagen och inte dess internationella privaträtt. Detta gäller även om den tillämpliga lagen är lagen i tredje land.

Artikel 21 – Stater med mer än en rättsordning

Artikeln är identisk med artikel 19 i Romkonventionen.

De enhetliga lagvalsreglerna gäller också när det finns flera rättsordningar inom samma stat. Om en stat omfattar flera territoriella enheter som var och en har sina egna rättsregler, skall varje sådan enhet anses som ett land ur internationellt privaträttslig synvinkel. Exempel på sådana länder är Storbritannien, Kanada, USA och Australien. Om en skada uppstår i exempelvis Skottland skall den tillämpliga lagen enligt artikel 3.1 vara skotsk lag.

Artikel 22 – Domstolslandets ordre public

Artikeln motsvarar artikel 16 i Romkonventionen. I likhet med Romkonventionen skall *ordre public* här förstås i dess internationellt privaträttsliga betydelse, vilket är mycket snävare än den innebörd begreppet har i vissa rättsordningars interna rätt. Ordet ”domstolslandets” har tillfogats för att klargöra att det är fråga om domstolslandets rent interna grunder för rättsordningen och inte grunderna för gemenskapens rättsordning; de senare omfattas av en särskild bestämmelse i artikel 23.

Ordre public-förbehållet tillåter domstolen att sätta åt sidan bestämmelser i den utländska lag som utpekas av lagvalsreglerna och ersätta dem med domstolslandets lag, om tillämpningen av den utländska lagen i det enskilda fallet skulle strida mot grunderna för rättsordningen i domstolslandet. Skillnaden mot internationellt tvingande regler är att domstolen i fråga om sådana direkt tillämpar domstolslandets lag, utan att först bedöma innehållet i den utländska lagen. Ordet ”uppenbart” har tillfogats för att understryka att *ordre public*-förbehållet endast skall åberopas i undantagsfall.

EG-domstolen har, i samband med tolkningen av Brysselkonventionen, klargjort att *ordre public* är ett nationellt begrepp och att ”det inte ankommer på domstolen att definiera innehållet i grunderna för rättsordningen i en konventionsstat”, men att det ändå är EG-domstolens uppgift att ”kontrollera gränserna inom vilka en domstol i en konventionsstat kan tillämpa detta begrepp för att inte erkänna en dom som har meddelats av en domstol i en annan konventionsstat”.[41]

---

[41] EG-domstolens dom av den 11 maj 2000 i mål C-38/98, Régie nationale des usines Renault SA mot Maxicar SpA och Orazio Formento, REG 2000, s. I-2973.

Artikel 23 – Förhållandet till andra gemenskapsrättsliga bestämmelser

Punkt 1 avser internationellt privaträttsliga bestämmelser som kan följa av fördragen eller sekundärrätten. Härmed avses dels lagvalsregler på särskilda områden, dels internationellt tvingande regler i EG-rätten, dels ett förbehåll för EG-rättens *ordre public*.

Punkt 2 avser principer rörande fri rörlighet för varor och tjänster som är speciella för den inre marknaden, nämligen principerna om ömsesidigt erkännande och hemlandstillsyn.

Artikel 24 – Icke-kompensatoriskt skadestånd

Artikel 24 är en specialregel som preciserar förbehållet för EG-rättens *ordre public* i artikel 23.1 tredje strecksatsen.

Många av remissinstanserna uttryckte farhågor inför möjligheten att tredje lands lag skulle bli tillämplig, med bestämmelser om skadestånd som inte har till syfte att ersätta den skadelidande för verkliga skador. Därav idén att införa en särskild regel i stället för att förlita sig på förbehållet för domstolslandets *ordre public*; bestämmelsen påminner om § 40-III i tyska EGBGB.

Artikel 24 i förordningen föreskrivs att det strider mot grunderna för mot gemenskapens rättsordning att tillämpa en lag som anvisas i förordningen, om denna lag leder till utdömande av icke-kompensatoriskt skadestånd, till exempel skadestånd vars enda syfte är att avskräcka eller bestraffa.

Den terminologi som används i bestämmelsen är beskrivande. Vi har undvikit ett juridiskt-tekniskt språkbruk som skulle vara alltför nära kopplat till ett specifikt rättssystem. Kompensatoriskt skadestånd har till syfte att ersätta den skadelidandes aktuella eller framtida skador. Icke-kompensatoriskt skadestånd har däremot som enda syfte att bestraffa eller avskräcka.

Artikel 25 – Förhållandet till gällande internationella konventioner

Enligt artikel 25 får medlemsstaterna fortsätta att tillämpa lagvalsregler i internationella konventioner som de har tillträtt vid tidpunkten för förordningens antagande.

Bland de konventioner som avses kan nämnas Haagkonventionen av den 4 maj 1971 om tillämplig lag rörande trafikolyckor och Haagkonventionen av den 2 oktober 1973 om tillämplig lag rörande produktansvar.

Artikel 26 – Förteckning över konventioner som avses i artikel 25

För att ge bättre överblick över vilka konventioner som avses i artikel 25 föreskrivs det i artikel 26 att medlemsstaterna skall överlämna en förteckning till kommissionen, som offentliggör den i *Europeiska unionens officiella tidning*. Medlemsstaterna skall också underrätta kommissionen om varje senare uppsägning av konventionerna, så att förteckningen kan hållas uppdaterad.

2003/0168 (COD)

Förslag till

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING

om tillämplig lag för utomobligatoriska förpliktelser (ROM II)

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DENNA FÖRORDNING

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artikel 61 c i detta,

med beaktande av kommissionens förslag[42],

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande[43],

i enlighet med förfarandet i artikel 251 i fördraget[44], och

av följande skäl:

(1) Unionen har satt som mål att bevara och utveckla ett område med frihet, säkerhet och rättvisa. Därför skall gemenskapen bland annat besluta om åtgärder rörande civilrättsligt samarbete med gränsöverskridande följder i den mån de behövs för att den inre marknaden skall fungera väl. Åtgärderna skall bland annat omfatta främjande av förenligheten mellan tillämpliga bestämmelser i medlemsstaterna om lagkonflikter.

(2) Den 3 december 1998 antog rådet (rättsliga och inrikes frågor) en handlingsplan för att på bästa sätt genomföra bestämmelserna i Amsterdamfördraget. Bland de åtgärder som bör vidtas inom två år efter det att Amsterdamfördraget har trätt i kraft anges i handlingsplanen ett rättsligt instrument rörande tillämplig lag på utomobligatoriska förpliktelser.[45]

(3) Europeiska rådet godkände vid sitt möte i Tammerfors den 15 och 16 oktober 1999[46] principen om ömsesidigt erkännande som en prioriterad åtgärd för att förverkliga ett europeiskt område med rättvisa. I åtgärdsprogrammet för ömsesidigt erkännande[47] klargjordes det att åtgärder för harmonisering av reglerna vid lagkonflikter utgör kompletterande åtgärder som underlättar genomförandet av denna princip.

---

42 EUT C , , s. .
43 EUT C , , s. .
44 Europaparlamentets yttrande av den […] (EUT C […], […], […]).
45 Rådets och kommissionens handlingsplan för att på bästa sätt genomföra bestämmelserna i Amsterdamfördraget om upprättande av ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, EGT C 19, 23.1.1999, s. 1.
46 Ordförandeskapets slutsatser av den 16 oktober 1999, punkterna 28–39.
47 EGT C 12, 15.1.2001, s. 1.

(4) Om den inre marknaden skall fungera väl, måste medlemsstaternas lagvalsregler leda till att domstolarna i varje medlemsstat tillämpar samma lands lag, oavsett var talan har väckts. Sådana lagvalsregler gör det lättare att förutse hur en tvist kommer att lösas, ökar rättssäkerheten och underlättar att domar kan få verkan i hela gemenskapen.

(5) Denna förordnings tillämpningsområde måste utformas på ett sådant sätt att överensstämmelse uppnås med förordning (EG) nr 44/2001[48] och med 1980 års Romkonvention.[49]

(6) Endast genom enhetliga regler som tillämpas oavsett vilken lag som anvisas kan man undvika att konkurrensen snedvrids mellan de rättssökande i gemenskapen.

(7) Principen om att tillämpa lagen i det land där den skadevållande händelsen inträffade är huvudregeln vid utomobligatoriska förpliktelser i nästan alla medlemsstater. Den konkreta tillämpningen av denna princip varierar emellertid när fallet har anknytning till flera länder. Detta leder till rättsosäkerhet.

(8) En enhetlig regel bör göra det lättare att förutse hur domstolarna kommer att döma och den bör bygga på en rimlig avvägning mellan skadevållarens och den skadelidandes intressen. Anknytningen till det land där den direkta skadan uppkom skapar en sådan balans mellan skadevållarens och den skadelidandes intressen, och den svarar mot den moderna uppfattningen om skadeståndsrätten och utvecklingen mot strikt ansvar.

(9) Särskilda regler bör införas för speciella skadeståndsgrundande händelser där huvudregeln inte tillgodoser behovet av en rimlig intresseavvägning.

(10) Lagvalsregeln om produktansvar bör uppfylla följande mål: En rättvis fördelning av de risker som hör till ett modernt samhälle vilket kännetecknas av en hög grad av teknikanvändning och av en strävan efter att skydda konsumenternas hälsa, att uppmuntra innovationsverksamhet, att garantera rättvisa konkurrensförhållanden och att underlätta handelsutbyte. Anknytningen till lagen i det land där den skadelidande har sin vanliga vistelseort tillsammans med en ”förutsebarhetsregel” innebär en god avvägning mellan dessa mål.

(11) Lagvalsregeln om skador vid otillbörlig konkurrens bör skydda konkurrerande företag, konsumenterna och allmänheten i stort och säkra en fungerande marknadsekonomi. Anknytningen till lagen i det land där marknaden har påverkats gör det möjligt att uppnå dessa mål, utom i särskilda fall där det finns skäl att tillämpa andra regler.

(12) Lagvalsregeln om kränkningar av privatlivet eller personlighetsskyddet bör bygga på en rimlig avvägning mellan motstående intressen, med hänsyn tagen till Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Respekten för medlemsstaternas grundläggande principer i fråga om pressfrihet måste säkras genom en särskild skyddsregel.

---

48 EGT L 12, 16.1.2001, s. 1.

49 För konventionens lydelse efter anpassningar och ändringar genom de olika tillträdeskonventionerna, med förklaringar och protokoll, se den konsoliderade versionen i EGT C 27, 26.1.1998, s. 34.

(13) Enligt artikel 174 i fördraget skall gemenskapens miljöpolitik syfta till en hög skyddsnivå och bygga på försiktighetsprincipen och på principerna att förebyggande åtgärder bör vidtas, att miljöförstöring företrädesvis bör hejdas vid källan och att förorenaren skall betala. Detta är tillräckliga skäl för att vid miljöskador låta den skadelidande välja den för denne förmånligaste lagen.

(14) Vid immaterialrättsintrång bör skyddslandsprincipen, som är universellt erkänd, fortsätta att gälla. Med uttrycket immaterialrätt avses i denna förordning upphovsrätt, närstående rättigheter, rätt *sui generis* (av eget slag) i fråga om databasskydd och industriellt rättsskydd.

(15) Liknande regler bör föreskrivas för skada som har vållats av annat än en skadeståndsgrundande händelse, till exempel obehörig vinst och tjänster utan uppdrag.

(16) Partsautonomin bör respekteras och därför bör parterna kunna välja vilken lag som skall tillämpas på en utomobligatorisk förpliktelse; emellertid finns det i så fall behov av skyddsregler för den svagare parten.

(17) Det allmänna intresset fordrar att medlemsstaternas domstolar i vissa undantagsfall får åberopa grunderna för rättsordningen och internationellt tvingande regler [för att sätta åt sidan den tillämpliga lagen].

(18) Behovet av en rimlig avvägning mellan parternas intressen gör att man måste ta hänsyn till gällande ordnings- och säkerhetsbestämmelser i det land där den skadegörande händelsen inträffade.

(19) Hänsyn till gemenskapsrättens konsekvens kräver att denna förordning inte påverkar bestämmelser om tillämplig lag eller bestämmelser av betydelse för valet av tillämplig lag som finns intagna i fördragen eller sekundärrätten, med undantag för denna förordning, såsom lagvalsregler på särskilda områden, internationellt tvingande regler av gemenskapsrättsligt ursprung, förbehållet för grunderna för gemenskapens rättsordning och de särskilda principer som gäller för den inre marknaden. Denna förordning syftar inte heller till att förhindra den inre marknadens funktion, särskilt då den fria rörligheten för varor och tjänster, och genomförandet av den bör inte leda till det.

(20) Med hänsyn till medlemsstaternas internationella förpliktelser bör denna förordning inte påverka konventioner som medlemsstaterna har tillträtt och som på särskilda områden fastställer lagvalsregler. För att ge bättre överblick över gällande regler på området kommer kommissionen, på grundval av medlemsstaternas uppgifter, att offentliggöra en förteckning över de konventioner det rör sig om i *Europeiska unionens officiella tidning*.

(21) Eftersom målen för den föreslagna åtgärden, nämligen att göra det lättare att förutse hur domstolarna kommer att döma, vilket kräver verkligt enhetliga regler fastslagna i en bindande och direkt tillämplig gemenskapsrättsakt, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna, som inte kan föreskriva enhetliga gemenskapsregler, och målen därför, på grund av åtgärdens verkningar i hela gemenskapen, bättre kan uppnås på gemenskapsnivå, kan gemenskapen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går denna förordning, som förbättrar rättssäkerheten utan att det krävs

en harmonisering av intern materiell rätt, inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål.

(22) [Förenade kungariket och Irland har, i enlighet med artikel 3 i protokollet om Förenade kungarikets och Irlands ställning som fogats till Fördraget om Europeiska unionen och Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, meddelat att de önskar delta i beslutet om och tillämpningen av denna förordning. / Förenade kungariket och Irland deltar inte, i enlighet med artiklarna 1 och 2 i protokollet om Förenade kungarikets och Irlands ställning som fogats till Fördraget om Europeiska unionen och Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, i beslutet om denna förordning och förordningen är därför inte bindande för dessa två medlemsstater.]

(23) Danmark deltar inte, i enlighet med artiklarna 1 och 2 i protokollet om Danmarks ställning som fogats till Fördraget om Europeiska unionen och Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, i beslutet om denna förordning och förordningen är därför inte bindande för denna medlemsstat.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Kapitel I – Tillämpningsområde

Artikel 1 – Materiellt tillämpningsområde

1. Denna förordning skall tillämpas på utomobligatoriska förpliktelser på privaträttens område i de fall då ett val skall göras mellan lagarna i olika länder.

Den skall inte tillämpas på skattefrågor, tullfrågor och förvaltningsrättsliga frågor.

2. Förordningen är inte tillämplig på

a) utomobligatoriska förpliktelser som har sin grund i familjeförhållanden och därmed jämställda förhållanden, inklusive underhållsskyldighet,

b) utomobligatoriska förpliktelser som har sin grund i makars förmögenhetsförhållanden och arv och testamente,

c) förpliktelser som följer av växlar, checkar, löpande skuldebrev och andra negotiabla värdepapper, i den utsträckning som förpliktelserna enligt sådana andra värdepapper följer av deras negotiabla karaktär,

d) personligt ansvar för delägare eller medlemmar och organ i denna egenskap för bolagets, föreningens eller den juridiska personens förpliktelser och personligt ansvar för personer som enligt lag har till uppgift att granska räkenskaper,

e) utomobligatoriska förpliktelser mellan instiftare av en trust, *trustees* och förmånstagare till en trust,

f) utomobligatoriska förpliktelser som har sin grund i en atomskada.

3. I denna förordning avses med *medlemsstat*: alla medlemsstater utom [Förenade kungariket, Irland och] Danmark.

Artikel 2 – Tillämpning av lagen i en icke-medlemsstat

Den lag som anvisas i denna konvention skall tillämpas även om det är lagen i en icke-medlemsstat.

Kapitel II – Enhetliga regler

AVSNITT 1
BESTÄMMELSER OM UTOMOBLIGATORISKA FÖRPLIKTELSER TILL FÖLJD AV EN SKADESTÅNDSGRUNDANDE HÄNDELSE

Artikel 3 – Huvudregel

1. På en utomobligatorisk förpliktelse tillämpas lagen i det land där skadan uppkom eller kan uppkomma, oavsett i vilket land den skadevållande händelsen inträffade och oavsett i vilket land eller vilka länder följdskador uppkom.

2. Om den person vars ansvar görs gällande och den skadelidande hade sin vanliga vistelseort i samma land vid den tidpunkt då skadan uppkom, skall dock lagen i det landet tillämpas.

3. Oavsett punkterna 1 och 2 skall, om det framgår av de samlade omständigheterna att den utomobligatoriska förpliktelsen har väsentligt närmare anknytning till ett annat land, lagen i det landet tillämpas. En väsentligt närmare anknytning till ett annat land kan särskilt grundas på ett tidigare rättsförhållande mellan parterna, såsom ett avtal som har en nära anknytning till den utomobligatoriska förpliktelsen i fråga.

Artikel 4 – Produktansvar

Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 3.2 och 3.3, skall på en utomobligatorisk förpliktelse till följd av en skada eller risk för skada vållad av en produkt med säkerhetsbrister tillämpas lagen i det land där den skadelidande har sin vanliga vistelseort, såvida inte den person vars ansvar görs gällande kan visa att produkten har saluförts i det landet utan personens samtycke; i så fall tillämpas lagen i det land där den person vars ansvar görs gällande har sin vanliga vistelseort.

Artikel 5 – Otillbörlig konkurrens

1. På en utomobligatorisk förpliktelse till följd av otillbörlig konkurrens tillämpas lagen i det land på vars territorium konkurrensförhållandena eller konsumenternas kollektiva intressen påverkas eller kan påverkas på ett direkt och väsentligt sätt.

2. Om otillbörlig konkurrens enbart påverkar en bestämd konkurrents intressen, skall artikel 3.2 och 3.3 tillämpas.

Artikel 6 – Kränkning av privatlivet eller personlighetsskyddet

1. På en utomobligatorisk förpliktelse till följd av en kränkning av privatlivet eller personlighetsskyddet tillämpas domstolslandets lag, om tillämpningen av den lag som anvisas i artikel 3 strider mot domstolslandets grundläggande principer om yttrande- och informationsfrihet.

2. På replikrätt och liknande frågor tillämpas lagen i det land där programföretaget eller tidningsutgivaren har sin vanliga vistelseort.

Artikel 7– Miljöskador

På en utomobligatorisk förpliktelse till följd av miljöskada tillämpas den lag som anvisas i artikel 3.1, såvida inte den skadelidande har valt att grunda sitt anspråk på lagen i det land där den skadevållande händelsen inträffade.

Artikel 8 – Immaterialrättsintrång

1. På en utomobligatorisk förpliktelse till följd av ett immaterialrättsintrång tillämpas lagen i det land där skydd påkallas.

2. På en utomobligatorisk förpliktelse till följd av intrång i ett enhetligt industriellt rättsskydd, som gäller i hela gemenskapen, skall den relevanta gemenskapsförordningen tillämpas. På alla frågor som inte regleras i den förordningen tillämpas lagen i den medlemsstat där intrånget har skett.

AVSNITT 2
BESTÄMMELSER OM UTOMOBLIGATORISKA FÖRPLIKTELSER TILL FÖLJD AV ANNAT ÄN EN SKADESTÅNDSGRUNDANDE HÄNDELSE

Artikel 9 – Fastställande av tillämplig lag

1. Om en utomobligatorisk förpliktelse till följd av annat än en skadeståndsgrundande händelse har anknytning till ett tidigare rättsförhållande mellan parterna, såsom ett avtal som har en nära anknytning till den utomobligatoriska förpliktelsen i fråga, tillämpas den lag som är tillämplig på det rättsförhållandet.

2. Utan att det påverkar tillämpningen av punkt 1 skall, om parterna hade sin vanliga vistelseort i samma land vid den tidpunkt då skadan uppkom, lagen i det landet tillämpas på den utomobligatoriska förpliktelsen.

3. Utan att det påverkar tillämpningen av punkterna 1 och 2 tillämpas på en utomobligatorisk förpliktelse som har sin grund i obehörig vinst lagen i det land där vinsten uppstod.

4. Utan att det påverkar tillämpningen av punkterna 1 och 2 tillämpas på en utomobligatorisk förpliktelse som följer av en tjänst utan uppdrag lagen i det land där huvudmannen hade sin vanliga vistelseort vid den tidpunkt då tjänsten utfördes. Om en utomobligatorisk förpliktelse som följer av en tjänst utan uppdrag hänför sig till fysiskt skydd

av en person eller åtgärder till skydd för bestämd egendom, tillämpas dock lagen i det land där personen eller egendomen befann sig vid den tidpunkt då tjänsten utfördes.

5. Oavsett punkterna 1, 2, 3 och 4 skall, om det framgår av de samlade omständigheterna att den utomobligatoriska förpliktelsen har väsentligt närmare anknytning till ett annat land, lagen i det landet tillämpas.

6. Oavsett denna artikel skall alla utomobligatoriska förpliktelser som följer av immaterialrättsintrång regleras av artikel 8.

AVSNITT 3
GEMENSAMMA BESTÄMMELSER OM UTOMOBLIGATORISKA FÖRPLIKTELSER TILL FÖLJD AV EN SKADESTÅNDSGRUNDANDE HÄNDELSE OCH ANNAT ÄN EN SKADESTÅNDSGRUNDANDE HÄNDELSE

Artikel 10 – Lagval genom avtal

1. Med undantag för sådana utomobligatoriska förpliktelser som regleras i artikel 8 får parterna, efter det att tvisten mellan dem har uppstått, genom avtal komma överens om att en utomobligatorisk förpliktelse skall regleras av en lag som de själva väljer. Lagvalet måste vara uttryckligt eller med rimlig säkerhet framgå av omständigheterna. Det försämrar inte heller tredje mans rättigheter.

2. Den omständigheten att parterna har valt en lag skall, när alla andra omständigheter av betydelse vid tidpunkten för skadans uppkomst hade anknytning till ett annat land än det vars lag har valts, inte hindra tillämpningen av sådana regler i det landet som inte kan avtalas bort, härefter benämnda ”tvingande regler”.

3. Den omständigheten att parterna har valt en lag i tredje land skall, när alla andra omständigheter av betydelse vid tidpunkten för skadans uppkomst hade anknytning till en eller flera medlemsstater i Europeiska gemenskapen, inte hindra tillämpningen av tvingande regler i gemenskapsrätten.

Artikel 11 – Den tillämpliga lagens räckvidd

Den lag som är tillämplig på den utomobligatoriska förpliktelsen enligt artiklarna 3–10 i denna förordning skall reglera särskilt

a) förutsättningarna för och omfattningen av ansvaret, däribland fastställandet av vilka personer som kan hållas ansvariga för sina handlingar

b) grunder för ansvarsfrihet, begränsning av ansvar och fördelning av ansvar

c) förekomsten och arten av ersättningsgilla skador,

d) de åtgärder som domstolen kan vidta för att förhindra skadan eller för att bringa den att upphöra eller för att ersätta skadan, dock endast inom ramen för de befogenheter som tillkommer domstolen enligt dess processuella regler,

e) uppskattning av skada i den mån sådan uppskattning regleras av rättsregler,

f) möjligheten att överföra rätten till skadestånd,;

g) vilka personer som har rätt till ersättning för skada som de personligen lidit,

h) ansvar för andra personers handlingar,

i) olika sätt att få förpliktelserna att upphöra, samt preskription och andra rättighetsförluster som följer av utgången av en frist, däribland när fristen börjar löpa, när fristen kan avbrytas och när fristen tillfälligt upphör att löpa.

Artikel 12 – Internationellt tvingande regler

1. När lagen i ett visst land tillämpas enligt denna förordning kan tvingande bestämmelser i lagen i ett annat land till vilket situationen har nära anknytning tillerkännas verkan, om och i den utsträckning som dessa regler, enligt lagen i det senare landet, skall tillämpas oavsett vilken lag som är tillämplig på den utomobligatoriska förpliktelsen. Vid bedömningen av om sådana tvingande regler skall tillerkännas verkan skall hänsyn tas till deras art och syfte liksom till följderna av att de tillämpas eller inte tillämpas.

2. Denna förordning skall inte begränsa tillämpningen av regler i domstolslandets lag när de är tvingande oavsett vilken lag som i övrigt skall tillämpas på den utomobligatoriska förpliktelsen.

Artikel 13 – Ordnings- och säkerhetsbestämmelser

Oavsett vilken lag som skall tillämpas skall, vid fastställande av ansvar, hänsyn tas till ordnings- och säkerhetsbestämmelser som gällde på platsen och vid tidpunkten för den skadevållande händelsen.

Artikel 14 – Direkt talan mot skadevållarens försäkringsgivare

Den skadelidandes rätt att väcka talan direkt mot skadevållarens försäkringsgivare regleras av den lag som är tillämplig på den utomobligatoriska förpliktelsen, såvida inte den skadelidande har valt att grunda sitt anspråk på den lag som är tillämplig på försäkringsavtalet.

Artikel 15 – Subrogation och flera skadevållare

1. När en person (borgenären) har utomobligatoriska anspråk mot en annan person (gäldenären) och en tredje person är skyldig att prestera till borgenären eller redan har presterat till denne till uppfyllelse av sin skyldighet, skall frågan om den tredje personen har rätt att mot gäldenären helt eller delvis utöva de rättigheter som borgenären hade mot gäldenären enligt den lag som gäller för förhållandet dem emellan avgöras enligt den lag som gäller för den tredje personens skyldighet att prestera till borgenären.

2. Samma regel gäller när flera personer har samma förpliktelse och en av dem har fullgjort prestationen till borgenären.

Artikel 16 – Giltighet till formen

En ensidig rättshandling som avser en utomobligatorisk förpliktelse är giltig till formen, om den uppfyller formkraven i den lag som gäller för den utomobligatoriska förpliktelsen eller i lagen i det land där rättshandlingen företogs.

Artikel 17 – Bevisbördan m.m.

1. Den lag som enligt denna förordning gäller för en utomobligatorisk förpliktelse skall tillämpas även i den mån den för utomobligatoriska förpliktelser uppställer rättsliga presumtioner eller fördelar bevisbördan.

2. Bevisning om en rättshandling får föras med varje slags bevismedel som godtas enligt lagen i domstolslandet eller enligt någon av de i artikel 16 angivna lagarna enligt vilka rättshandlingen har giltighet till formen, förutsatt att sådan bevisföring kan genomföras vid domstolen.

Kapitel III – Övriga bestämmelser

Artikel18 – Jämställande med en stats territorium

Vid tillämpningen av denna förordning skall följande jämställas med en stats territorium:

a) Anläggningar och redskap avsedda för utforskning och utnyttjande av naturtillgångar i, på eller ovanför det område av havsbotten som befinner sig utanför en stats territorialhav, i den mån som den staten enligt internationell rätt har rätt att utöva suveräna rättigheter i syfte att utforska och utnyttja naturtillgångarna där.

b) Ett fartyg på öppna havet, som är registrerat i eller försett med nationalitetscertifikat eller därmed jämställd handling av en stat eller i dess namn, eller som, i avsaknad av registrering, nationalitetscertifikat eller därmed jämställd handling, tillhör en medborgare i den staten.

c) Ett luftfartyg i luften, som är registrerat av en stat eller i dess namn eller som är inskrivet i den statens nationalitetsregister eller som, i avsaknad av registrering eller inskrivning i nationalitetsregister, tillhör en medborgare i den staten.

Artikel 19 – Jämställande med vanlig vistelseort

1. Ett bolag, en förening eller en annan juridisk person skall anses ha sin vanliga vistelseort där den har sitt huvudsakliga verksamhetsställe. Om den händelse som har givit upphov till den utomobligatoriska förpliktelsen har ägt rum eller skadan har lidits i samband med verksamhet vid en filial, agentur eller annat verksamhetsställe, skall dock det verksamhetsstället anses som vanlig vistelseort.

2. Om den händelse som har givit upphov till den utomobligatoriska förpliktelsen har ägt rum eller skadan har lidits i samband med en fysisk persons näringsverksamhet, skall dennes affärsställe anses som vanlig vistelseort.

3. Vid tillämpningen av artikel 6.2 skall den plats där programföretaget är etablerat i den mening som avses i direktiv 89/552/EEG, ändrat genom direktiv 97/36/EG, anses som vanlig vistelseort.

Artikel 20 – Återförvisning är utesluten

När denna förordning föreskriver att lagen i ett visst land skall tillämpas avses gällande rättsregler i det landet, med undantag för landets internationellt privaträttsliga regler.

Artikel 21 – Stater med mer än en rättsordning

1. När en stat omfattar flera territoriella enheter som var och en har sina egna rättsregler i fråga om utomobligatoriska förpliktelser skall varje sådan enhet anses som ett land vid fastställandet av den lag som skall tillämpas enligt denna förordning.

2. En stat där olika territoriella enheter har sina egna rättsregler för utomobligatoriska förpliktelser behöver inte tillämpa denna förordning vid lagkonflikter enbart mellan lagarna i sådana enheter.

Artikel 22 – Grunderna för domstolslandets rättsordning

Tillämpning av en regel i den lag som anvisas i denna förordning får vägras endast om en sådan tillämpning är uppenbart oförenlig med grunderna för domstolslandets rättsordning.

Artikel 23 – Förhållandet till andra gemenskapsrättsliga bestämmelser

1. Denna förordning skall inte inverka på tillämpningen av bestämmelser som ingår i fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna eller i rättsakter utfärdade av Europeiska gemenskapernas institutioner och som

– på särskilda områden fastställer lagvalsregler för utomobligatoriska förpliktelser, eller

– fastställer regler som skall tillämpas oavsett vilken lag som enligt denna förordning reglerar den utomobligatoriska förpliktelsen i fråga, eller

– är till hinder för att tillämpa en bestämmelse eller bestämmelser i domstolslandets lag eller i den lag som skall tillämpas enligt denna förordning.

2. Denna förordning skall inte inverka på gemenskapsinstrument som, på särskilda områden vilka samordnas genom sådana instrument, kräver att tjänster eller varor tillhandahålls med iakttagande av nationella bestämmelser som gäller i den medlemsstat där tjänsteleverantören är etablerad, och som på det samordnade området endast på vissa villkor tillåter en begränsning av den fria rörligheten för tjänster eller varor från en annan medlemsstat.

Artikel 24 – Icke-kompensatoriskt skadestånd

Det strider särskilt mot grunderna för gemenskapens rättsordning att tillämpa en bestämmelse i den lag som anvisas i denna förordning, om den leder till utdömande av icke-kompensatoriskt skadestånd, såsom skadestånd vars enda syfte är att avskräcka eller bestraffa.

Artikel 25 – Förhållandet till gällande internationella konventioner

Denna förordning skall inte inverka på tillämpningen av internationella konventioner som medlemsstaterna har tillträtt vid tidpunkten för denna förordnings antagande och som på särskilda områden fastställer lagvalsregler för utomobligatoriska förpliktelser.

Kapitel IV – Slutbestämmelser

Artikel 26 – Förteckning över konventioner som avses i artikel 25

1. Medlemsstaterna skall senast den 30 juni 2004 överlämna en förteckning över de konventioner som avses i artikel 25 till kommissionen. Efter detta datum skall medlemsstaterna underrätta kommissionen om alla uppsägningar av sådana konventioner.

2. Kommissionen skall offentliggöra en förteckning över de konventioner som avses i punkt 1 i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Artikel 27 – Ikraftträdande och tillämplighet i tiden

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2005.

Den skall tillämpas på utomobligatoriska förpliktelser till följd av händelser som har ägt rum efter den dag då förordningen trädde i kraft.

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i medlemsstaterna i enlighet med Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen.

Utfärdad i Bryssel den

På Europaparlamentets vägnar	*På rådets vägnar*
[…]	*[…]*
Ordförande	*Ordförande*